SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ Sayı: 37 17 Haziran 1 Temmuz 1990 2500 Lira

adımlar

KOMÜNİST PARTİ YASAL

141 - 142 YASADIŞI

Toplumsal bilinç ve anlayışta artık aşılmış olan yasakların, yasalardan hala temizlenmemiş olması, yargı kurumlarını son derece karmaşık ve bunalımlı bir duruma itmektedir. Bunun başlıca sorumlusu, 141-142-163 sorununu çözmede isteksiz davranan ve sorunu askıda bırakan iktidardır.

Üniversite, kan ve heyecan kaybına uğradı

Üniversitenin çıkmazdan kurtulması lazım, üniversitenin ses vermesi lazım. Sıkıntısını apacık bir şekilde ortaya dökmesi lazım (Sayfa 16)

Prof. Dr. Coşkun Özdemir.

Birlik kurultayına giderken

Birlik partisi, sosyal-kültürel, ekonomik gelişme süreçlerine aktif madahale eden, insanlık çıkarlarıyla, emekçilerin çıkarlarından yana değiştirci bir rol oynayan parti olmalı

(Sayfa 5)

Erdal Talu

45 Bin ton çayı kim içti

"Yap bir çay, radyasyonlu olsun" Çernobil'in kahve kültürümüze armağanıdır **(Sayfa 6-7)**

AGİK süreci, insani boyut tartışılıyor

Pek çok ülkenin temsilcisi azınlık kavramının yeniden ele alınmasını ve yeni bir kavramın saptanmasını istediler.

(Sayfa 10-11)

Ayşe Bilge Dicleli
Ayşe Coşkun

Fahişelik savunmak mı, mahkum etmek mi?

Fahişelik bir takım kadınların yanlızca kolay para kazanma isteği ile vücudunu bir meta olarak satması gibi basitçe açıklanamaz **(Sayfa 12)**

Nimet Korkmaz

Beşikçi ve tüm politik tutuklularla dayanışma devam ediyor

Adımlar Haber Merkezi - Sosyolog İsmail Beşikçi'nin tutukluluğu devam ediyor. Beşikçi ile Dayanışma Kampanyası Yürütme Kurulu üyesi Av. Serhat Bucak'tan alınan bilgiye göre çok sayıda Avrupalı milletvekili, yazar, sanatçı ve hukukçu dayanışmalarını dile getiren mektup ve telgraf gönderiyorlar.

Beşikçi'nin ve politik tutukluların serbest bırakılması için bir dizi etkinlik ve eylemler yapılıyor.

Beşikçi'nin duruşması 19 Haziran günü saat 16.00'da yapılıyor. Bilindiği gibi geçen duruşmaya Beşikçi getirilmemişti. Duruşmayı izlemek için çok sayıda kişi DGM'nin önün de toplanmıştı. Edinilen bilgiye göre mahkeme heyeti, salonun küçüklüğünü ileri sürerek duruşma salonuna 70 kişinin alınması kararı almış bulunuyor.

Mehmet Güne'ye saygı

Adımlar (Söke) - Umut dolu bakışları, alçak gönüllüğü, olgun tavırları ile Söke'de demokrat kesimin sonsuz saygı ve sevgi duyduğu Mehmet Güne artık aramızda yok. Adımlar Temsilcisi Mümin Gül, yaptığı açıklamada "Mehmet Güne yoldaş, Anadolu insanının kendine özgü bilgeliği ve efendiliği ile bizlere örnek oldu, 1960'lı yıllarda TİP'le başlayan politik yaşamı, 12 Mart ve 12 Eylül'ün baskısı altında devam etti" dedi. Mehmet Güne aramızda yok ama onun ideali gerçekleşti.

Erhan Çınar davasını Yargıtay bozmadı

Adımlar Haber Merkezi - İlkay Erhan Çınar 12 Eylül yargılamaları sonucu idam istemiyle yargılandı ve karar kesinleşti. Günlük basında dava ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yapıldı. Dava ve tanıkların ifadelerinin maddi delil niteliği taşımadığı ve söz konusu olan silahın ne Erhan'ın üstünde ne de evinin aranmasında çıktığı zabıtlara geçtiği halde, oldu bitti ile 12 Eylül mantığı sonucu yargılama yapılmış ve idam kararı verilmişti. Basında olay geniş boyutlarıyla yer aldıktan sonra kararın bozulmasıyla ilgili yargıtaya başvurulmuştu.

Yargıtay davanın bozulmasına ve yeniden görülmesine gerek görmeyerek bozma talebini reddetti. Avukatların ve Çınar'ın yakınlarının bildirdiğine göre "yargıtay dosyayı üstün körü incelemiş, tanıkların ifadelerinin hiçbir somutluğa dayanmadığı ve kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda; benzetiyorum, baskı altında ifade verdik gibi açık beyanlara karşın, yargıtay'ın kararı hukuksal bir karar değildir. Bu dava 12 Eylül yargılamalarının tümünün yeniden görülmesinin yolunu açacağından yargıtay dosyayı reddetmiştir" dediler.

AÇLIK GREVİNİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ...

□ Rıfat Güler

Çanakkale Cezaevi'nde 10 yıldır yatan gazetecilerin başlattığı açlık grevi 24. gününde sona erdi. Ülkemizde yazdıklarından ötürü çok sayıda insanın yüzlerce yıllık mahkumiyetle hala cezaevlerinde tutuluyor olmasındaki çelişkiyi gündeme getiren bu eylem kamuoyunda ilgi uyandırdı. Toplumun çeşitli kesimlerinden destek gören bu eylem biz "dışardakiler" için bugüne dek yaşanmış cezaevi açlık grevlerinden farklı bir anlam taşıyordu.

Bu eylem doğrudan politik bir talepte, cezaevinde yaşanan sorunların ötesinde Türkiye'nin demokratikleşmesiyle ilgili temel bir sorunun çözümüyle bağlı olarak başlatıldı. Kendi somut durumlarından yola çıkan hükümlü gazeteciler, düşünce özgürlüğü konusunda ortaya çıkan yeni duruma müdahale etme ihtiyacını duydular. Hükümlü gazeteciler TBKP Başkanı ve Genel Sekreteri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun tahliyesinden doğan hukuk skandalının üzerine gittiler. Bu anlamda hükümlü gazeteciler beklemek yerine harekete geçmek ve bu sürece içeriden katkıda bulunmak yolunu seçtiler.

TBKP Başkanı Dr. Nihat Sargın ve Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun tahliyeleri ve TBKP'nin yasal olarak kurulmasının, demokratikleşmeye önemli bir katkı sağladığı, demokrasi güçleri açısından yeni olanaklar yarattığı da bu eylemle bir kere daha görüldü. Açlık grevcileri bu koşullarda ortaya çıkan çelişkiye dikkat çekilmesini sağlayacak, cezaevlerindeki düşüncelerinden suçlanmış tutuklu ve hükümlülerin durumunu gündeme getirdiler.

Hükümlü gazetecilerin açlık grevi kamuoyunda önemli bir ilgi odağı olurken, 14 sendikayı, beş basın ve yazar meslek örgütünü, tabib, dişhekimi ve hemşire örgütlerini, Demokrasi İzleme Kurulunu, İnsan Hakları Derneği'ni ve beş siyasi partiyi bu amaçla biraraya getirdi. "Düşünceye Özgürlük Koordinasyon Kurul", oluşturan bu örgütler ve girişimler düşüncelerinden suçlananlar için sonuç alıcı eylemleri hedeflediler. "Düşünceye Özgürlük" kampanyasına dönüşen bu etkinlikler sürüyor ve yazboyu da sürecek.

Hükümlü gazetecilerin açlık grevinin bu denli geniş bir çevrenin desteğini alması bir rastlantı değildir. Toplumdaki özgürlük ve demokrasi beklentisi ile üstüste düşen hükümlü gazetecilerin eylemi, toplumun vicdanı sayılan güçleri harekete geçirmiştir.

Ülkemizde otuzu aşkın gazetecinin yalnızca yazdıklarından ötürü yıllardır cezaevinde tutulmaları ve insan ömrünü kat kat aşan cezalara maruz kalmaları bir haksızlıktır. Bu haksızlığı artık herkes kabul ediyor. Ancak bu haksızlığa temel oluşturan TCK'nın anti demokratik maddeleri, 141-142, 159, 311 312 vd. hala yürürlükte bulunuyor. Bu maddeler kaldırılmadan ülkeye huzur ve istikrarın gelemeyeceği de herkesin üzerinde birleştiği bir noktadır. Açlık grevi işte bu noktaya da parmak bastı. TCK'nın ilgili maddelerinin, yalnızca TBKP'nin yasallaşması, komünistlerin özgürlüğü ile ilgili olmadığı, solun bütününü ilgilendirdiği bir kez daha ortaya konmuş oldu. Açık ki düşüncelerinden dolayı suçlananların özgürlüğü hepimizin güçlerini birleştirerek yürüteceği mücadeleye bağlıdır.

"Düşünceye Özgürlük Koordinasyon Kurulu"nun faaliyetlerini açlık grevinden sonra da yoğun biçimde sürdürmesi önemli bir kazanımdır. Böyle bir faaliyeti özgürlüklerimizin sigortası olarak sürekli kılmakla yükümlüyüz.

ONLAR DEMOKRASİ VE ÖZGÜRLÜKLER İÇİN ÖLÜMÜ GÖZE ALDILAR

□ Mehmet Koç

Çanakkale E Tipi cezaevinde, 141-142. maddelerden cezalandırılmış politik hükümlülerden, **Erhan Tuskan, İrfan Aşık, Hasan Fikret, Mehmet Özgen, Kazım Arlı, Mustafa İnç, Ralf Gümüş, Emin Taş,** 16 Mayıs 1990 Çarşamba gününden itibaren süresiz açlık grevine başlarken, kamuoyuna, **"12 Eylül mahkemelerince verilen kararların bütün sonuçlarıyla geçersiz sayılmasından, idam cezaları, sansür-sürgün kararnamesinin iptalinden, insan hakları ihlalleri ve işkencenin son bulmasından, tüm insan hak ve özgürlüklerinin eksiksiz yaşama geçirilmesinden ayrı tutulmayacağını biliyoruz. Bu çerçevede, tüm demokratları, sosyalistleri, ulusal ve uluslararası kamuoyunu özgürlük ve demokrasi için başlattığımız bu eyleme destek vermeye çağırıyoruz"** diyorlardı.

Çanakkale Cezaevindeki Açlık grevini ziyaret edenler grevcilerle

Bu sekiz insan, TBKP liderlerinin bırakılmasından sonra işlevsiz kalan ve anlamsızlaşan 141-142 ve 163. maddeler yüzünden cezaevlerinde yatan, yüzlerce insan özgürlüklerine kavuşabilmek için kendi yaşamlarını ortaya koyarak, kamuoyunun vicdanına seslendiler. Başta, ÇGD ve TGS gibi meslek örgütlerinden demokratik kitle örgütlerinden, sendikalardan, SHP, SP, Yeşiller Partisi, Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi ve TBKP'den oluşan, "DÜŞÜNCEYE ÖZGÜRLÜK KOORDİNASYON KURULU" açlık grevlerinin başlamasıyla birlikte bir dizi çalışma gerçekleştirdi.

Açlık grevinin 20. gününde, Düşünceye Özgürlük Koordinasyon Kurulu dayanışma amacıyla bir günlük açlık grevine başlayarak, Çanakkale cezavine ziyarete gittiler. Çanakkale İHD Şubesinden yöneticilerinde de katılımıyla cezaevine giren 23 kişilik ziyaret ekibinde, Koordinasyon Kurulunu temsilen İHD, PEN Yazarlar Derneği, TBKP, SP ile 2000'e Doğru ve Adımlar'ın temsilcileri vardı.

Ekibin götürdüğü, Fesleğen çiçeği ve yolda toplanan kır çiçeklerinin sunulması yıllardır özgürlüklerinden yoksun bu insanlarla birlikte hepimizi duygulandırdı. Fiziki olarak epey güçten düşmelerine rağmen moralleri yüksekti. Ve hepsinden öte kararlılıklarını konuşmalarında dile getiriyorlardı.

İHD, PEN, SP, TBKP ve Zihni Anadol'un konuşmasından sonra, söz alan grevciler, **"Binlerce insan düşünce ve örgütlenme yasalarının kalkması için bir bedel ödemişlerdir. bugün ortaya bir hukuk çarpıklığı çıktığını ve bunun Türkiye'nin geleceği açısından hemen düzeltilmesi gerektiği"** belirtilen konuşmalarda, daha sonra, **"12 Eylül yargılamaları bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmalıdır. Bunun için aydınlara büyük görev ve sorumluluk düştüğü"** belirtilerek, **"dar çemberin aşılması gerektiğini"** belirttiler.

Büyük bir coşkunun yaşandığı cezaevi ziyaretinin ertesi günü 5 Haziran salı sabahı ise, aralarında **Melih Cevdet Anday, Bekir Yıldız, Şükran Kurdakul, Kerim Korcan, Erdal Öz, Ataol Behramoğlu, Pınar Kür, Özdemir İnce** gibi ülkemizin saygın yazarlarından oluşan 23 kişi TGS'den Vilayete kadar bir yürüyüş gerçekleştiriyor ve valiliğe yürüyüş ve miting başvurusunda bulunuyorlardı. Yayınladıkları bildiride ise; bir an önce cezaların infazının ertelenmesi çağrısı yapılıyordu.

Diğer yandan Türk PEN'in de girişimleriyle uluslararası PEN, AGİK toplantılarına Türkiye'deki bu durumu dile getirmek için temsilci gönderiyordu.

9 Haziran günü açlık grevinin 24. gününde, Çanakkale'deki arkadaşlar, mesajlarını kamuoyuna ilettiklerini, oluşan duyarlılığı da gözönünde bulundurarak grevlerini bitirdiler. Açıklamalarında; **"Açlık grevimiz boyunca eylemimize duyarlı davranan, dayanışma gösteren, bizlerle bütünleşen, mücadele eden, ziyaretimize gelen demokratik kuruluşlara, siyasi partilere, sendikalara, basın mensuplarına ve bize destek olan herkese teşekkür ederiz."** diyorlardı.

12 Haziran günü açlık grevinin 20. gününde toplam 736 yıla hükümlü, Bursa Cezaevi'ndeki iki gazeteci, **Veli Yılmaz ve Osman Taş'ın** grevleri de bitti. Çanakkale cezaevindeki açlık grevinin başlamasıyla birçok cezaevinde dayanışma grevleri yapıldı. Cezaevlerinde ve onların yakınlarının dışında yaptıkları dayanışma grevlerine katılanların sayıları 2 bini geçti.

Yoğun bir mücadele dönemi daha yaşandı. Olaya taraf olan, ülkesi, toplumu, ailesi, çevresi, geleceği için sorumluluk duyan, kendisine "insanım" diyen herkes, şu sorunun yanıtını kendi vicdanında vermelidir. **"Onlar demokrasi ve özgürlükler için ölümü göze aldılar", "YA BEN NE YAPTIM"?**

□ Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş. adına Sahibi: Şefik Çalık □ Genel Yayın Yönetmeni: Zülfü Dicleli □ İşletme Müdürü: Atilla Tanılkan □ Yazı İşleri Müdürü: Hüseyin Çakır □ Yönetim Yeri: Peykhane Sokak No: 44 Kat: 4 Sultanahmet - İstanbul / Tel: 516 97 65 Fax: 516 11 79 □ Dağıtım: GAMEDA □ Baskı: Ilıcak Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş. Tel: 528 66 89

AGİK'TE "AZINLIKLAR SORUNU"

Ulusal azınlıklara dil, gelenek ve kültürlerini geliştirmek için bütün imkanların sağlanması ve azınlıklara siyasi düzeyde örgütlenme ve temsil hakkı sağlanması öneriliyor.

Adımlar Haber Merkezi -

5 Haziran Salı günü başlayan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) İnsani Boyut toplantısının önemli tartışma konularından biri azınlıklar sorunu oldu.

Türkiye'yi eski Dışişleri bakanlarından **İlter Türkmen**'in başkanlığında bir heyetin temsil ettiği toplantıya Avusturya, Macaristan, Çekoslovakya, İtalya ve Yugoslavya ortak bir öneri getirdiler. Beş ülkenin ortak önerisinde "ulusal azınlık" deyimi kullanılıyor. Ulusal azınlıklara dil, gelenek ve kültürlerini geliştirmek için bütün imkanların sağlanması ve azınlıklara siyasi düzeyde örgütlenme ve temsil hakkı sağlanması öneriliyor. Beşlerin önerisinde bir başka nokta ise, belli bir bölgede yoğunlaşmış azınlıklara özerk yönetim tanınması.

Romanya ve İsveç ise bu konularda somut önerilerde bulundular. Romanya'nın önerisi de, azınlık kavramının yeniden tanımlanmasını içeriyor. İsveç'in yaklaşımı ise, "Azınlık sorunları güvenlik sorunuyla doğrudan ilgili olduğundan konu AGİK gündemine alınmalıdır" temel düşüncesinden yola çıkılıyor. İsveç, bu konuyu inceleme yetkisine sahip bir AGİK yetkilisi saptanmasını da istiyor.

Dışişleri Kürt yoktur, İçişleri Kürt vardır diyor

Beş ülkenin birlikte sundukları öneri ve Romanya ve İsveç'in teklifleri Türkiye tarafından olumsuz bir şekilde yanıtlandı. Dışişleri Bakanı **Ali Bozer**, Türkiye'nin görüşünü belirtirken azınlık kavramından uluslararası ve ikili anlaşmalarda belirtilen azınlıkları anladıklarını ifade etti. **İlter Türkmen** ise Türkiye'nin uluslararası ve ikili anlaşmalarda saptanan gruplar dışında azınlık tanımadığını söyleyerek Bozer'in görüşlerini tekrarlamış oldu. Gerek Dışişleri Bakanı Bozer'in gerekse de Türkmen'in ifadelerinde "Türkiye'nin bir Kürt sorunu yoktur" anlamı çıkıyor.

Türk heyeti AGİK sürecinde aynı günlerde Bölge valisi Kozakçıoğlu üst üstü yaptığı açıklamalarda Kürtlerin varlığından ve kendi dillerinde konuşabileceklerinden söz ediyordu. Dışişleri Kürt yoktur diyor. İçişleri Kürtler vardır diyor. Bir yandan da Kürt sorununu terörle eş değerde gösterme çabası içine girdi. Ankara'nın hazırladığı dosyalarda Güneydoğu'daki olayların Türkiye'nin toprak bütünlüğü açısından önem taşıdığı öne sürülüyor. İnsan haklarıyla, "teröristlere" prim verilmesi arasındaki ayırımın öneminden dem vuruluyor. Aslında azınlık sorunları 1989 yılında Viyana'da imzalanan sonuç bildirgesinde yer alıyor. Burada yeni olan iki şey var: Birincisi azınlık kavramının yeniden tanımlanması önerisi, ikincisi bu alanda yaptırım gücüne sahip kontrol mekanizmaları önerilmesi. İşte Türk heyetini de asıl korkutan şey tamda bunlar.

Siyasi gözlenciler, 29 Haziran'da sona erecek bu toplantıda, Türkiye'nin zor durumlara düşeceğini belirtiyorlar.

AGİK toplantısında bir başka gelişme ise 7 Haziran günü yapılan bir toplantıda Kürt sorununun ele alınması oldu. Gayriresmi bir nitelik taşıyan bu toplantı Avrupa Kürt İşçileri Federasyonu (KOMKAR) tarafından düzenlendi. Toplantıya Danimarka ve F. Almanya'dan bazı milletvekillerinin yanısıra "Kürdistan İnsan Hakları İnsiyatifi" temsilcisi **Sertaç Bucak** ve Profesör **Türkkaya Ataöv** ile **Doğu Ergil**'de katıldılar. Toplantıda bir konuşma yapan Danimarka Sosyalist Halk Partisi Milletvekili **Pelle Volgt**, Kürt sorununu "çağımızda insan haklarının en ciddi ihlali" olarak tanımladı. 8 Haziran tarihli Güneş gazetesinin yazdığına göre Volgt ayrıca şunları söyledi: "Anadilini konuşup yazabilme, özgürce kendi dilinde yayım yapabilme etnik kültürel özelliklerini geliştirebilme hakları temel haklardır" **Volgt**, konuşmasında ayrıca PKK eylemleriyle Türkiye'deki Kürt sorunu arasında paralellik kurulması yaklaşımının da doğru olmadığını ifade etti.

Kürt sorunu parti programlarında yer alıyor

Kopenhag'ta AGİK çevresinde bu gelişmeler olurken, SHP, DYP, ANAP'da Kürt Sorunuyla ilgili yeni arayışlar içine girmeye başladılar.

SHP Merkez Karar ve Yürütme Kurulunun görevlendirdiği Diyarbakır milletvekili **Fuat Atalay**, Kürt sorunuyla ilgili olarak "İngiliz Modeli" önerdi. Haftalık Nokta dergisinin yazdığına göre SHP'nin "İngiliz Modeli"inde şunlar var:

Bölge insanları Kürtçeyi serbestçe konuşabilecek.

Mahkemelerde Kürtçe bilen tercüman bulundurulacak.

Üniversitelerde Kürtçe yabancı dil olarak yer alacak.

Kürtçe yayın yapan TV ve radyo istasyonu kurulacak.

SHP'nin Güneydoğu'yla ilgili hazırlatılan raporun, partide tartışılmaya açılması, taslak raporda "Kürt kimliğinin kabul edilmesi" ana hedef olarak yer alıyor.

DSP'nin çözüm önerileri ise SHP ile büyük benzerlik taşıyor. Anadil yasağının kaldırılması, kültürel özelliklerinin serbestçe geliştirilmesi DSP'nin düşünceleri arasında yer alıyor.

DYP de Kürtçe'nin serbest kullanılmasını savunup, Kürtçe radyo ve TV yayını yapılmasını öneriyor.

TBKP, Kürt sorununa programında açıkça yer verdi. 4 Haziran'da İçişleri Bakanlığına kuruluş dilekçesi veren TBKP, komünist kelimesi ve programındaki Kürt sorunuyla birlikte yasallaştı. TBKP programı, Kürt halkının varlığının tanınması ve haklarının verilmesi talebini ileri sürüyor. 11 Haziran'da kurulan Halkın Emekçi Partisi (HEP) de benzer taleplerle yola çıktı. Her iki partinin de programlarına Kürt sorununu almaları, sorunun politik yollarla çözümü için önemli bir adım olacaktır.

RESMİ İDEOLOJİDE KÜRT KARARSIZLIĞI

□ Gün Mutlu

Türkiye'de devletin resmi ideolojisinin tarihten getirdiği ve bir türlü aşamadığı bir alışkanlığı var: Netameli sorunlarda çalının etrafında dolaşmak.

Gelenekselleşmiş, daha doğrusu müzminleşmiş netameli sorunların başında da Kürt sorunu varolageldi. Resmi ideoloji uzun yıllar boyunca Kürt sorununu yok saymaya çalıştı. Başaramayınca uydurma teoriler üretmeye çabaladı. (Bunlardan en ilginçlerinden birini de Kenan Evren'in sık sık tekrarladığını hatırlıyorum: Şu ünlü "Dağ Türkleri" masalını) Bu bilimsel (!) teoriler de tutmadı. Başka yollar denendi, olmadı. Bütün yollarla birlikte değişmeden süren yöntem ise baskı ve terördü.

Gerek Türkiye'nin ve gerekse dünyanın deneyimi bugün her zamankinden daha da açık olarak gösteriyor ki politik sorunların çözümü ancak politik planda olabilir. Kürt sorunu da Kürt halkının varlığının ve ulusal haklarının tanınmamasından kaynaklanan politik bir sorundur. Baskı, terör ve askeri yöntemlerle çözülemez. Politik bir çözüm gerekir.

Politik çözüm için ise sorunun, politik çözüm önerilerinin demokratik ortamda özgürce tartışılabilmesi önkoşuldur. Kitlelerin, onların sözcülerinin katılımı olmadan, özgürce tartışılmadan hiçbir çözüm önerisi uygulamaya konulamaz. Toplumdaki değişik politik görüşlerin değişik çözüm önerileri olacaktır. Vardır da. Ancak bu öneriler özgürce ortaya konulamamaktadır. TCK'nın adından daha ünlü, karaünlü maddeleri 141-142, sorunun özgürce tartışılmasını engellemektedir.

Politik sorunlar politik örgütlerin, partilerin katılımı olmadan çözülemez. Oysa politik partilerin Kürt sorununu programlarına almaları, kongrelerinde karar üretmeleri, çözüm üretmeleri öteden beri yasaklanageldi (1971 12 Mart'ından sonra TİP'in, 4. Kongresinde Kürt ulusal sorunu üzerine aldığı kararlar nedeniyle Anayasa Mahkemesince kapatıldığını hatırlayalım.) Bu yasak hala sürdürülmek isteniyor. Yasak sürdürüldükçe de sorunun çözümü yolunda gelişme sağlanamıyor. "Sıkıyönetimler, Olağanüstü Haller, Özel Timler" sorunu daha da çözümsüz hale getirmekten başka işe yaramıyor.

Bir sorunun çözümü için sorunun kendisinin açıklıkla ve doğru olarak ortaya konulması gerekir. Şimdilerde bunun sancıları yaşanıyor. Gerçeklik yanlış ve uydurma tesbitleri açığa çıkarıyor, dışlıyor. Ama hala gerçeği açıklıkla ortaya koymak yerine yeni "teoriler" uydurulmaya devam ediliyor.

ANAP yöneticilerinden **Ercan Vuralhan** Kürt sorunu üzerinde sıkça konuşuyor. "Olaya yalnız etnik kökene dayalı bir sorun gibi bakmamak gerekir. Bu konu çok boyutlu bir meseledir" diyor ve ekliyor: "Türkiye'de azınlık olmadığını 'Misak-ı Milli sınırları içinde yaşayan herkesin' eşit olduğunu herkese anlatmak gerekir. "Olağanüstü Hal"in olağandışı Valisi Kozakçıoğlu da "ekonomik durumun anarşinin tek nedeni olmadığını" söylüyor. SHP ve DYP sözcüleri de nüanslar dışında aynı şeyi söylüyorlar. Herkes çalının etrafından dolaşıyor. Çalının etrafında dolaşılarak sorunlar çözülmüyor.

"Memlekete komünizm lazımsa onu da biz getiririz" anlayışı aşılamıyor. Bütün politik güçlerin, en başta da Kürt halkının kendisinin görüşlerini, isteklerini açıkça ortaya koyması yasak ve baskı altında tutulurken sorunun politik çözümünün mümkün olmadığı görülmek istenmiyor.

Ama kendi dinamiği içinde yaşayıp gelişen gerçeklik iradi yakıştırmalarla değiştirilemiyor. Yok sayarak yok edilemiyor. Süreç içinde kendisini kör gözlere bile gösteriyor.

Dün "Kürt yoktur" diyenleri bugün "Var ama..."ya getiriyor. Daha ileriye gitmek için ise demokrasiden yana olan güçlerin biraz daha cesur ve kararlı olmaları gerekiyor.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ YETKİLİLERİNE ÇAĞRI

Demokrasinin önünden tüm engellerin kaldırılması, yurtiçinde olduğu gibi yurtdışında da ülkemizin saygınlığını artıracak, gurbette yaşayan milyonlarca insanımızın horlanmasını önleyecek ilk adım olacaktır.

Sizleri; tüm baskı yasalarını, yeni sansür uygulama kararlarını kaldırmaya,

Cezaevlerinde açlık grevinde olanların isteklerinin dikkate almaya, bilimci İsmail Beşikçi ve tüm politik tutukluları serbest bırakmaya çağırıyoruz.

Özgür bir ortamda ülke sorunlarının çözümü için herkes omuz verebilir. Kanımızca demokrasiyle çözülmeyecek bir sorun yoktur. Bundan kazançlı çıkacak olan yalnız ve yalnız ülkemiz ve tek tek onun bireyleri olacaktır.

Mevlüt ASAR - Şair- Ali ARSLAN - Yazar- Y. Ziya BAHADINLI -Yazar- Vehbi BARDAKÇI -Yazar- Orhan BAHÇIVAN -Şair- Habib BEKTAŞ -Şair- Akbar BERKALAM -Ressam- Yüksel ÇAĞLAR -Ressam- Ali Öznuç ÇAĞLAR -Şair- İsmail ÇOBAN -Ressam- Molla DEMİREL -Şair- Yıldırım DENİZLİ -Yönetmen- Özgen ERGİN -Yazar- Yücel FEYZİOĞLU -Yazar- Sait GÜNEL -Ressam- Kemal K. GÖZÜTOK -Şair- Yalçın İNCİRCİ -Müzisyen- Remzi İNANÇ -Yazar, Yayıncı- Nedim HAZAR -Müzisyen- Prof. K. Liebe HARKORT -Yazar- Murat KARAASLAN -Yazar- Aydın KARAHASAN -Ressam- Yaşar MİRAÇ -Şair- Ömer POLAT -Yazar- Fuat SAKA - Müzisyen- Dr. Saliha SCHEINHARDT -Yazar- Sami SÜLÜK -Yazar- Dr. Serol TEBER - Yazar- Vedat TÜRKALİ -Yazar- Aydın YEŞİLYURT -Editör- Serpil YETER - Ressam- Hanefi YETER -Ressam- Can YOKSUL -Şair-

BERGAMA'DA DEMOKRASİ PANELİ

DEMOKRASİYİ BİR YAŞAM TARZI OLARAK BUGÜNDEN KURMAYA BAŞLAMALIYIZ

Adımlar Haber Merkezi - Bergama Belediyesi'nin düzenlediği geleneksel Kermes etkinlikleri içinde 1 Haziran günü ilginç bir panel yapıldı. "1990'lar Türkiye'si ve Demokrasi" konulu panele SHP grup başkanvekili **Onur Kumbaracıbaşı**, gazetemiz genel yayın yönetmeni **Zülfü Dicleli**, DYP eski genel başkanı **Hüsamettin Cindoruk**, gazeteci **Ali Bulaç** ve Yeni Asır yazarı **Fevzi Hepşenkal** konuşmacı olarak katıldılar. **Jülide Gülizar**'ın yönettiği ve üç saat kadar süren paneli yaklaşık 800 kişi izledi. Güneş gazetesinin 2 Haziran günlü Ege baskısında "Bergama"da milli mutabakat" başlığıyla verdiği panel birçok bakımdan yeni bir politik kültürün işaretlerini taşıyordu.

Panelde bütün konuşmacılar Türkiye'de gerçek bir demokrasiden söz etmenin olanaksız olduğu ve biran önce eksiksiz bir demokrasiye geçmenin en önemli sorun olduğu saptamasını yaptılar. ANAP iktidarının demokratikleşmenin önünde bir engel olduğu, ama ciddi bir demokratikleşme için devletin birçok bakımdan yeniden düzenlenmesi ve ordunun politik yaşama karışmasına son verilmesi gerektiği konusunda da bütün konuşmacılar görüş birliğindeydi.

Konuşmasının büyük bir bölümünü TRT'nin taraflı tutumunun eleştirisine ayıran **Onur Kambaracıbaşı**, demokrasi sorununun çözümü için seçimleri **beklemek** gerektiği, sandığın herşeyi halledeceğini söyledi. Ülkemizde insan haklarının çiğnenmesinin çeşitli örneklerini sergileyen **Kumbaracıbaşı**, Avrupa Topluluğu içinde yeralabilmek için de demokratikleşmenin zorunlu olduğunun altını çizdi.

Panelde ikinci konuşmacı olan **Zülfü Dicleli**, çoğulcu ve katılımcı bir demokrasinin ülkemiz sorunlarının çözümünün önkoşulu olduğunu, iki kutuplu bir dünyadan çok merkezli ve çeşitlilik içindeki bir dünya geçildiği, bilimsel-teknik devrenin hızla geliştiği, karar alma süreçlerinde sürekli çok eçeneklilikle karşılaşıldığı ve toplumda bireyin rolünün arttığı çağdaş koşullarda demokratikleşmenin daha da önem kazandığını belirtti.

Türkiye'de demokratikleşmenin temel sorununu, geleneksel otoriter ve hegemonyacı devlet anlayışının aşılması ve devletin toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi, ekonomide, eğitimde, politik ve toplumsal faaliyet alanlarında devletin küçülmesi, yerine sivil toplum güçlerinin özgür faaliyetinin geçmesi olarak tanımlayan **Dicleli**, demokrasiyi bir yaşam tarzı olarak bugünden kurmaya başlamak, durumu bugünden değiştirmek için baskıya, teröre, adaletsizliğe, tabulara karşı sürekli mücadele etmek gerektiğini söyledi.

Dicleli, TBKP'nin yasallaşma mücadelesini komünistlerin demokratikleşmeye katkısı olarak açıkladı, bunun düşünceye vurulan kiliti kırmadaki önemini vurguladı, "özgür düşünce yoksa bilim, kültür, sanat, teknik gelişemez, bütün öteki hak ve özgürlükler hiçbir zaman tam kullanılamaz" dedi ve günümüzde Kürt sorunun özgürce tartışılabilmesinin önemini anlattı.

Toplumda sınıfsal, etnik, dinsel, kültürel, cinsel vb. çok çeşitli farklılıklar olduğunu, bunların çok uzun süre varlığını sürdüreceğini, aradaki çelişki ve sorunların çözülebilmesinin ancak farklılıklara rağmen ortak konularda mutabakata varılmasıyla olanaklı olduğunu belirten **Dicleli**, şiddet ve dayatmayla hiçbir sorunun çözülemeyeceğini söyledi. Temsili demokrasinin bütün kurum ve kurallarıyla ülkemizde gerçekleşmesinin önemini belirten Dicleli, "ancak kapitalizmde mülkiyet eşitsizliğinin kanun önündeki eşitlikten özel mülkiyet sahiplerinin daha çok yararlanmasını getirdiği unutulmamalıdır, o nedenle bugünden katılımcı demokrasi için, işçilerin, kadınların, tüketicilerin, çevre ve kültür hareketlerinin her gün her düzeyde karar süreçlerine katılabilmesi için mücadele zorunludur" dedi, ve özgürlüğünde bir faturası olduğunu, özgürlük için mücadele edenler arttıkça bu faturanın azalacağını söyledi.

Panel yöneticisi **Jülide Gülizar**, yılların antikomünist propagandasından sonra **Dicleli**'nin Bergama'da komünist olduğunu, TBKP yöneticisi olduğunu söylereke konuşmasıyla, bu propagandaların nasıl asılsız olduğunun daha iyi görüldüğünü, komünist partisinin de öteki partiler gibi ülke sorunları üzerine görüş geliştiren bir parti olduğunun **Kutlu** ve **Sargın**'ın ülkeye dönüşü ve sonuda tahliye olmalarıyla iyice gözler önüne serildiğini belirttiler. **Gülizar**'ın konuşması sık sık alkışlarla kesildi. Bergamalı dinleyiciler, alkışlarıyla ve **Dicleli**'nin konuşmasına gösterdikleri ilgiyle KP'nin meşruluğunu onaylıyorlardı.

Dicleli'den sonra söz alan **Hüsamettin Cindoruk**, demokrasi için bir siyasi ağırlık oluşturmak gerektiğini, seçimleri beklemekle muhalefet olunamıyacağını belirtti. "Partiler, sendikalar, toplumsal örgütler ve basın biran önce herkesin üzerinde birleşebileceği bir siyasi belge ortaya çıkarmalıdır, bu öyle bir demokrasi taahhütü olmalı ki, gelecek meclis bunu gerçekleştirsin. Muhalefet partileri elbirliğiyle gelecek anayasanın kanaviçesi olacak bir siyasi belge ortaya çıkarmalıdır" diye sözlerini sürdüren **Cindoruk**, çoğulculuk ve katılımcılık, matubakat demokrasisi, farklılığının zenginlik olduğu, anadil yasağının kalkması konularında **Dicleli**'ye katıldığını belirtti ve KP'nin özgürlüğünün sağlanmasının demokrasi açısından önemini vurguladı.

Günümüzde özgür insanın kendi önemini farkettiğini ve özgür insanı demir perdeyi ve militarizmi delmeyi başardığını, temelinde özgür insanın yattığı liberal demokrasinin yeni parseller kazandığını, Türkiye'de ise iktidarın demokrasiyi engelleyerek halka zaman kaybettirdiğini anlatan Cindoruk, önerdiği siyasi belgenin ortaya çıkmasıyla ve millet önünde demokrasi için hep birlikte taahhütte bulunulmasıyla askeri darbeye ve 12 Eylülcülere karşı bir millet beyannamesinin oluşacağını, milletin hakem olabileceğini ve böylece bu siyasi belgenin sonuçta anayasaya, hukuki bir belgeye dönüşebileceğini söyledi.

Konuşmasında önce Batı'nın Üçüncü Dünya ülkelerini her bakımdan nasıl sömürüldüğünü ve kendi çıkarları doğrultusunda nasıl yönlendirdiğini örnekleriyle anlatan ve belirten **Ali Bulaç**, daha sonra Türkiye'de devletin halkın katılımını engellediğini, Komünist Parti'sinin demokrasi için gerekli olduğunu, asker sivil bürokrasinin halkın sahici taleplerini yansıtmasını önlemesine son vermek için devletin temelden reorganizasyonu gerektiğini söyledi.. "Hepimiz, en başta biz müslümanlar eski alışkanlıklarımızdan vazgeçmeliyiz, Osmanlı saray geleneğinden, tanzimatçılıktan, Jakobencilikten; tornadan çıkmış toplum yaratma sevdasındaki İttihat Terakki ve tek parti dönemi alışkanlıklarından kurtulmalıyız" diyen **Ali Bulaç**, "bugün sağ'da da sol'da da yeni bir kuşak yetişiyor, bu demokratik, yeniliğe, diyalog ve mutabakat açık bir kuşak, bu umut vericidir" sözleriyle konuşması bitirdi.

Son konuşmacı **Fevzi Hepşenkal**, Özal ve ailesinin demokratik anlayışa ters davranış ve uygulamalarını çeşitli örnekleriyle sergiledikten sonra, **Cindoruk**'un daha önce yaptığı, muhalefete mensup milletvekillerinin parlamentodan çekilmesi önerisini destekledi ve koalisyonun Türkiye'nin kurtuluşu olabileceğini, bunun için demokratik muhalefetin temel mutabakatları biran önce sağlaması gerektiğini belirtti. "Demokrasiye inananlar temel noktalardan tavır ve eylem birliği içinde olmalıdır" dedi.

Jülide Gülizar'ın kapanış konuşmasında altını çizdiği gibi, çok farklı ideolojik-politik görüşten kişilerin gerek panelde biraraya gelip uygar bir tarzda görüşlerini açıklaması, gerekse çok temel noktalarda mutabakata varması ve bu arada Bergama ve çevre ilçelerden gelen dinleyicilerin hiçbir fark gözetmeksizin demokrasi ve insan haklarından yana her konuşmayı içten alkışlarla desteklemesi, önemli bir kazanımdı ve gelecek için umut vericiydi.

Cindoruk, demokrasi için bir siyasi ağırlık oluşturmak gerektiğini, seçimleri beklemekle muhalefet olunamayacağını, partiler, sendikalar, toplumsal örgütler ve basın biran önce herkesin üzerinde birleşebileceği bir siyasi belge ortaya çıkarmalıdır.

Dicleli, Türkiye'de demokratikleşmenin temel sorununu, geleneksel otoriter ve hegemonyacı devlet anlayışının aşılması ve devletin toplumun ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlemesi, ekonomide, eğitimde, politik ve toplumsal faaliyet alanlarında devletin küçülmesi, yerine sivil toplum güçlerinin özgür faaliyetinin geçmesi olarak tanımladı.

Bulaç, Türkiye'de devletin halkın katılımını engellediğini, Komünist Parti'sinin demokrasi için gerekli olduğunu, asker sivil bürokrasinin halkın sahici taleplerini yansıtmasını önlemesine son vermek için devletin temelden organizasyonu gerektiğini söyledi.

BİRLİK KURULTAYINA GİDERKEN

□ Erdal Talu

Birlik Partisi, sosyal-politik, kültürel, ekonomik gelişme süreçlerine aktif müdahale eden, bu süreçlerin demokratik bir biçimde, toplumsal gelişmenin ve genel insanlık çıkarlarıyla emekçilerin çıkarlarından yana ilerlemesinde değiştirici bir rol oynayan parti olmalıdır.

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi'nin hazırlık kurultayı 23 Haziran 1990 tarihinde Ankara'da toplanıyor. Şimdi bütün dikkatimizi ve enerjimizi bu kurultayın, birlik sürecini geliştiren ve ilerleten somut sonuçlarla başarılı bir biçimde gerçekleşmesi sorunu üzerinde yoğunlaştırmalıyız.

Kurultaydan beklentilerimiz somut olmalıdır.

Kurultay, Türkiye'nin değişik yerlerinden gelen delegelerle toplanıyor. Bu kurultayın en önemli hedeflerinden biri, 15 Nisan Kuruçeşme toplantısında 113 girişimci ile başlatılan birlik sürecinin, Türkiye'nin dört bir yanından gelen binlerce girişimci tarafından paylaşılmasıdır. Çağdaş marksist partiyi birlikte inşa etme kararlılığımızın ve ortak irademizin, bugün Türkiye çapında binlerce kişinin sahip çıktığı bir olgu olarak ortaya konulması ve bunun coşkunun paylaşılmasıdır. Bu nedenle kurultayın en önemli hedeflerinden biri, ister delege ister izleyici biçiminde olsun, olabildiğince geniş bir katılımı gerçekleştirmek olmalıdır. Bu katılım, birlik partisini elbirliğiyle yaratmak iradesi etrafında biraraya gelen değişik marksist parti, çevre ve kişileri kucaklayacak, varolan düşünce çeşitliliğini ve yerel planda ortaya çıkan nesnel durumu sosyal ve politik bileşimiyle yansıtacak bir biçimde gerçekleşmelidir. Aynı zamanda Türkiye Marksist Hareketine emeği geçmiş kuşakların temsilcilerinin, işçi ve sendika hareketinin eski ve yeni önderlerinin ve ülkemizde ki marksist aydın potansiyelinin katkısını daha ilk adımda almayı, kadınların partinin kuruluş aşamasından başlayarak politik yaşamda aktif bir biçimde yer almasını teşvik etmeyi ve Kürt marksistlerinin kendilerini ifade edebilecekleri olanaklar yaratmayı dikkate almalıyız.

Kurultayın politik içeriği üzerinde önemle durmamız gerekiyor. Kurultay, ülkenin toplumsal yaşamında nasıl bir rol oynamak istediğimiz, politik amaçlarımız ve nasıl bir parti yaratmayı hedeflediğimiz konusunda düşüncelerin ortaya konulduğu bir platform olmalıdır. Bu düşünceler, bir yanıyla bizim ortak kimliğimizi ve birlik partisinin misyonunu tanımlama da ilk yaklaşımlar olarak kamuoyuna vereceğimiz politik mesaj ve çözeceğimiz profil açısından, diğer yanıyla birlik sürecinin 23 Haziran'da başlayacak ikinci etabında, program ve tüzük çalışmalarına bir temel oluşturması bakımından önemlidir.

Birlik Partisi, sosyal-politik, kültürel, ekonomik gelişme süreçlerine aktif müdahale eden, bu süreçlerin demokratik bir biçimde, toplumsal gelişmenin ve genel insanlık çıkarlarıyla emekçilerin çıkarlarından yana ilerlemesinde değiştirici bir rol oynayan parti olmalıdır. Türkiye'de katılımcı ve çoğulcu bir demokrasiyi gerçekleştirmek, devletin çağdaşlaşmasını ve demokratik bir biçimde yeniden yapılanmasını sağlamak, halkın politikada söz ve karar sahibi olarak toplumsal gelişmenin öznesi olabilmesi için düşünce, inanç ve özgürlenme özgürlüğünün önündeki yasakların ve tabuları kaldırmak için kararlı bir mücadele yürüten parti olmalıdır. Birlik Partisi, Kürt sorununun özgürce tartışılacağı, Kürtlerin kendi ulusal kimlikleriyle politik yaşama katılabileceği ve her türlü şiddet kullanımının engellendiği politik koşulların yaratılmasında ve sorunun, Kürtlerin özgür iradesini, her iki halkın ortak çıkarlarını dikkate alan ve Türkiye'nin demokratikleşmesine katkıda bulunan bir çözüme kavuşmasında aktif rol oynayan bir parti olmalıdır.

Birlik Partisi, ülkemize uluslararası işbölümünde, dünya ve bölge barışını korumada etkili ve saygın bir yer kazandırmak, bütün komşularıyla ilişkilerini barış ve karşılıklı yarar temelinde çok yönlü geliştirmek ve varolan bütün sorunları her ülkenin meşru çıkarlarını, uluslararası hukuk ilkelerini ve pratiğini dikkate alarak çözmek için çalışmalıdır. Türkiye'nin çağın hızlı gelişimine yetişebilmesini, ekonomide modernleşme yoluna koyulabilmesi, işçilerin ve öteki emekçilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesini sağlayacak ekonomik ve sosyal politikalar için mücadele etmelidir.

Birlik Partisi, insanın insan tarafından sömürülmesine son verildiği, halkın kendisinin ülkenin geleceği konusunda özgürce karar verebildiği ve kendisini çok yönlü geliştirebildiği, her alanda genişleyen özyönetime, ulusların ve cinslerin eşitliğine dayanan ve insanın her şeyin merkezinde olduğu, demokratik, çoğulcu bir sosyalizm anlayışının savunucusu olmalıdır. Sosyalizme, demokratik yolla ve halkın çoğunluğunun kazanılmasıyla, köklü demokratik dönüşümler için mücadeleler süreci içinde yaklaşabileceğini ve bugünden atılacak katılımcı, demokratik her adımın ve kazanımın, bizi bu amaca yakınlaştıracağını öngörmelidir.

Birlik Partisi, bugün ülkemizin demokratik gelişmesinin önünü tıkayan her türlü baskı, şiddet ve tahakküm ilişkilerine karşı, toplumsal yaşamın her alanında evrensel demokratik değerleri bizzat yaşama geçiren mücadele anlayışıyla demokrasinin bir yaşam tarzına ve kalıcı bir kültüre dönüşmesinde aktif rol oynayan bir parti olmalıdır.

Önümüzde ki bütün bu politik hedefleri somutlayabildiğimiz oranda, birlik sürecini daha da derinleştirecek ve kurultay sonrasında politik gelişmelere birlikte müdahale etmeyi amaçlayan ortak bir politik mücadele yürütmek için somut bir temel yaratmış olacağız.

Türkiye çapında bir hareket yaratmalıyız

Kurultaya giderken yerel girişimlerde, birbirimizi anlamaya yardımcı olacak, yapıcı ve olgun bir diyalog ve tartışma ortamı yaratmayı başardığımızı söyleyebiliyoruz. Ancak henüz ulaşabileceğimiz potansiyelleri kucaklamak ve birlik sürecini heyecan verici, coşkulu bir sürece dönüştürmek konusunda eksiklerimiz olduğunu söylüyoruz. Birlik partisini elbirliği ile inşa etme konusunda ortaya koyduğumuz ortak iradeyi, Türkiye çapında bir harekete dönüştürmek zorundayız.

Şurası açık ki, yerel girişimleri oluşturmakta ve önümüzde ki sürecin politik içeriği ve gereksinimleri yerine biçim sorunlarını tartışmakla çok zaman kaybettik. Tartışmalarımızda kimi zaman amacımızın politik bir parti kurmak olduğunu unuttuğumuz oluyor. Politik parti, her düzeyde politika üreten, önüne koyduğu politik amaçlara bağlı olarak kararlı bir mücadele yürüten, gelişmelere müdahele eden ve geniş güçleri birleştirerek, onların tutum almasını sağlayacak, varolan durumu değiştirmeyi başaran bir örgüt demektir.

Yerel girişimler, artık birer politik örgüt olma amacına bağlı olarak faaliyet yürütmeyi başarmalıdır. Daha geniş kesimlere ulaşmak ve birliğin coşkusunu yaratmak ancak böyle bir anlayışla gerçekleşebilir. Daha geniş kesimeler ulaşmak için, onların harekete geçmesine yardımcı olacak, geniş güçleri birleştirecek somut politikalara ihtiyaç vardır. İnsanların bir coşkuyu paylaşabilmeleri için sadece biraraya gelmeleri yeterli değildir. Bunun için birlikte birşeyler ürettiklerini görebilmeleri, ortak mücadele ile insanların, varolan durumun değişmesinde bir rol oynadıklarını somut olarak yaşayabilmeleri ve ortak başarıyı paylaşmaları gereklidir.

Eğer biz, önümüzdeki süreçte ülkemizde insan haklarının eksiksiz sağlanmasında, halk yığınlarının özgürce sesini duyurabilmesinde ve Kürt yurttaşların can güvenliğinin sağlanmasında politik bir rol oynayabilirsek, bunu gerçekleştirmek için harekete geçebilirsek, Türkiye çapında bir hareket olmayı başarabiliriz. Bunun için gerekli enerji ve coşkuyu yaratabiliriz. Bu nedenle, önümüzdeki dönemde yerel girişimlerin olabildiğince geniş bir inisiyatifle hareket etmelerini, somut politikalar üretilmesini ve ortak bir politik mücadelenin yürütülmesini sağlamak zorundayız.

Kurultay Somut kararlar almalıdır

Kurultay, birlik sürecinin yeni etabında yürüteceğimiz politik mücadelenin hedeflerini somutlayabilmelidir. Aynı biçimde, programatik yaklaşımların ve tüzüğün nasıl hazırlanacağı ve tartışma sürecinin nasıl yürütüleceğine ışık tutan karar almalıdır.

Program ve tüzük taslakları hazırlanmadan önce, bu konuda temel yaklaşımları somutlayan bir çerçeve metnin hazırlanması ve bunun üzerinde tartışıp bir görüş birliği sağladıktan sonra somut formülasyonları içeren taslakların hazırlanması yararlı olacaktır. Ayrıca önümüzde ki süreçte, düzenli enformasyon akışını sağlayacak, yerel girişimlerin yaşadıkları deneyleri yansıtacak ve program-tüzük tartışmalarında ortaya çıkan yerel düşüncelerin Türkiye çapında bütün girişimlere ulaşmasını sağlayacak bir aracın yaratılması belirleyici önem taşımaktadır.

Önümüzde üstesinden gelmemiz gereken zorlu görevler var. Bugüne kadar katettiğimiz yola bakarsak, gelecekten ümitli olarak konuşabiliriz. Biz kurultayın, birlik sürecini daha da geliştirecek ve ilerletecek kararlar alarak başarıyla sonuçlanacağına inanıyoruz.

TBKP'nin Kapatılması İstemi, Hukuk Sistemindeki Derin Bunalımın Yeni Bir Göstergesidir

Adımlar Haber Merkezi - Cumhuriyet Başsavcılığının TBKP'nin kapatılması istemiyle anayasa Mahkemesinde dava açması üzerine TBKP Merkez Yürütme Kurulu bir açıklama yaptı: "Cumhuriyet Başsavcılığının partimizin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesinde dava açması, bizim için bir sürpriz olmamıştır. Bu durum hukuk sistemindeki derin bunalımın yeni bir göstergesidir. Toplumsal bilinç ve anlayışta artık aşılmış olan yasakların, yasalardan hala temizlenmemiş olması, yargı kurumlarını son derece karmaşık ve bunalımlı bir duruma itmektedir. Bunun başlıca sorumlusu, 141-142-163 sorununu çözmede isteksiz davranan ve sorunu askıda bırakan iktidardır.

TBKP'nin kapatılması istemiyle dava açılmasıyla, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü ve insan hakları konusundaki çelişkili, adaletsiz ve anormal olaylara bir yenisi eklenmektedir. İktidarın tutumu nedeniyle, Cumhuriyet Başsavcılığı, evrensel insan haklarının ve toplumumuzda oluşmuş bulunan genel mutabakatın tersine antidemokratik bir karar almaya zorlanmıştır. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansının insan hakları konusunda hükümetler düzeyindeki toplantısı sürerken böyle bir durumla karşılaşılması ülkemiz açısından yeni bir talihsizliktir.

Başsavcılığın iddianamesini henüz inceleyebilmiş değiliz. Ama basına yansıdığı kadarıyla, TBKP, "sınıf yada zümre diktatörlüğünü savunan", "bölücü" bir parti gibi gösterilmektedir. Oysa TBKP, programında da ortaya konduğu gibi, gerek kapitalizm çerçevesinde gerekse sosyalizm aşamasında çoğulcu demokrasi için mücadeleden yana ve Kürt sorununun adil, demokratik, barışçı çözümünde yapıcı, özgürlükçü bir rol oynamaya aday bir partidir. Kapatılma isteminde bu gerçeklerin ve Anayasa Mahkemesinin 8 Aralık 1988 günlü Sosyalist Partiye ilişkin kararının dikkate alınmaması, bütün marksistler ve demokrasi olanağı açısından uyarıcı olmalıdır.

Partimiz, iddianameyi inceleme olanağı bulduktan sonra, gerekli hukuki ve politik girişimlerde bulunacaktır. Başsavcılığın istemi, partimizin politik çalışmalarını sürdürmesi için bir engel değildir. TBKP, il ve ilçe örgütlerini kurma çalışmalarını kısa sürede tamamlayacak ve ülkemizde insan haklarının eksiksiz gerçekleşmesi, tabuların yıkılması, yasak ve korkuların aşılması için öteki demokrasi güçleriyle birlikte mücadeleyi sürdürecektir.

EKOLOJİK PERESTROYKA

Tüm dünyada bir ekolojik yeniden yapılanma gerekiyor. Bunun nasıl gerçekleştirileceği geniş çevrelerde tartışılıyor. Sovyetler Birliği, gecikmeli de olsa, açık tartışmaların yoğunlaştığı bir ülke. Üstelik yeryüzünün altıda birini kaplıyor. Alman gazeteci Wiener'in yönelttiği sorulara Sovyet Yeşilleri'nin sözcüsü, Bilimler Akademisi üyesi ve Birleşmiş Milletler Çevre görevlisi Michail Lemoschew'in verdiği yanıtlar SSCB'de ekolojik sorular tartışmasından önemli bir kesit sunuyor:

Global olarak kirletilen çevreyi korumak yine global bir görevdir. Çernobil faciası bunun kanıtlamıştır. Bizim çevre kirlenmemiz sizin, sizinki de bizimdir. Bu nedenle hepimizin olan Dünya için birlikte mücadele etmek zorundayız. Dünya ancak böyle kurtulabilir.

Wiener: Bay Lemecshew, şu bir gerçek, Sovyet Halkı'nın büyük bir bölümü ekolojik felaketlere uğramış bölgelerde oturmaktadır.

Lemeşev: Maalesef doğru... Bu olumsuz gelişmenin nedeni, endüstrinin son yirmi yılda gösterdiği hızlı gelişmedir. Fabrikalarımız modern teknolojiden yoksun olduğu için üretim hâlâ eski teknolojiler ve zararlı maddeler içeren yöntemlerle yapılıyor.

Ancak; Amerika ve Avrupa çevreyi daha çok kirletmektedir. Dünya nüfus yoğunluğunun sadece yüzde altısını oluşturan Sovyetler Birliği'nin çevre kirlenmesindeki payı sadece yüzde onbeştir. Buna karşın nüfus yoğunluğunda yüzde altılık payı olan Avrupa'nın, çevre kirlenmesindeki payı yüzde yirmidir.

Amerika ise Dünya nüfusunun sadece yüzde beşini oluştururken, çevre kirlenmesinde yüzde yirmi beşlik bir paya sahiptir. Dünyamıza en çok zarar veren ülke Amerika'dır.

Wiener: İyi hoş da Sovyetler Birliği de hiç günahsız değil ki!

Lemeşev: Doğru... Ülkemizde yaklaşık yüz kentte, çevrenin, çevresel kirlilik sınır değerinin on katı kirli olduğunu biliyorum. Çevre kirliliği milyonlarca insanı kapsamaktadır. En dramatik olan da, çevre kirliliğinin özellikle kimyasal sanayi ve madenciliğin yoğun olduğu bölgelerde sözkonusu olmasıdır.

Wiener: Çevre kirlenmesinden sizce kim sorumlu?

Lemeşev: Sistem! Biz, çevre için zararlı teknolojileri salt bakanlıklarımızın planladıkları hedefler amacına ulaşsın diye hiç sorgulamadan uyguluyoruz.

Wiener: Sovyetler Birliği'nde çevre sorunlarıyla ilgilenen kimse yok mu yani?

Lemeşev: Var tabii. Çevre sorunlarıyla ilgili bir Devlet Komitesi var. 18 aydır görevde olan komitemizin bütçesi çok sınırlı ve çevreyi kirleten, sömüren bakanlıklara karşı veto hakkı yok.

Bir örnek vermek istiyorum. Sovyet Kimya Bakanlığı Federal Almanya'dan bir fabrika satın aldı. Bu fabrika Volvograd'da tarımsal temel maddeler üretecekti. Kimya fabrikasının yapımına başlanmıştı. Ancak kent halkı fabrikaya karşı ayaklandı. Yeşiller 400 bin imza topladılar. Bunun üzerine hükümet geri adım atmak zorunda kaldı, fabrika inşası için 7 milyon Ruble harcanmış olmasına karşın, inşaat bizzat Rijkov tarafından durduruldu.

Bunlar çok büyük skandallardır... Batı Alman ve diğer Batılı ülkelerin işverenleri, Sovyetler Birliği'ne çevreye zararlı teknolojileri satmaya çalışıyorlar ve büyük ölçüde de başarılı oluyorlar.

Bir örnek daha vermek istiyorum: Kimya Bakanlığımız İsviçre'deki Sandoz Fabrikası'ndan kimyasal boya üretecek bir fabrika satın aldı. Sözkonusu fabrika, en güzel dinlence yerlerimizden olan Kırım'da kurulacak. Düşünebiliyor musunuz, kurulacak bu fabrika, 1986 yılında Ren Nehri'ni zehirleyen fabrika. Buna karşı mücadele ediyoruz.

Wiener: Bu konuda size nasıl yardımcı olabiliriz?

Lemeşev: Global olarak kirletilen çevreyi korumak yine global bir görevdir. Çernobil faciası bunu kanıtlamıştır. Bizim çevre kirlenmemiz sizin, sizinki de bizimdir. Bu nedenle hepimizini olan Dünya için birlikte mücadele etmek zorundayız. Dünya ancak böyle kurtarılabilir.

Wiener: Gorbaçov iyi bir çevre korumacı mı?

Lemeşev: Gorbaçov'un çevre sorununa ilişkin çok güzel fikirleri var, ancak bunları uygulama alanına sokabilme şansı, bürokratik engeller yüzünden hemen hemen yok. Bu nedenle biz çevreciler umutlarımızı parlementoya bağlamış bulunuyoruz. Almanlar bize ve Dünya'ya yardımcı olmak istiyorlarsa, Ülkemizde gerçekleşen politik değişiklikleri desteklemelidirler.

Wiener: Destekliyoruz, ancak Sovyetler Birliği'nde somut çevre korumacılık neyle uğraşıyor?

Lemeşev: Bizim için en önemli görev Dünya'nın kurtarılmasıdır. Topraklarımızın çoğu tahrip olmuş durumda. Tarımsal alanlarımızın yaklaşık yüzde yetmişi erozyondan zarar gördü. Artık kendi kendimizi besleyecek durumda değiliz.

Toprakları yeniden verimli hale getirebilmek için neler yapılması gerektiğini tek tek inceledim. Önce kolhozlarda yapılan dev boyutlardaki mono-kültür tarımına son verilmeli. Bizim, toprağı planlara göre değil, gereksinimler doğrultusunda işleyecek, esnek küçük çiftçilere ihtiyacımız var. Şimdiye kadar kullandığımız ağır traktörler hemen yasaklanıp, bunların yerini tutacak hafif tarımsal aletler kullanılmaya başlanmalıdır.

Yapay gübre ve zehirli kimyasallar çok aza indirgenmeli, hali hazırda zehirlenmiş topraklarda ise tarımsal üretim yapılmamalıdır. Bu konuda hemen bir yasa çıkarılmalı.

İkinci önemli nokta da suyumuz. Sovyetler Birliği'ndeki yüzey suları çok kirlendi. Sovyet Yeşilleri kısa bir süre önce "Volga'nın kurtarılması" propagandasını başlattılar. Volga ve ona bağlı 7.000 akarsuyun, Ülkemizinsu sorunu açısından çok büyük önemi vardır.

Wiener: Sovyetler Birliği'ndeki Yeşillerin sayısı nedir?

Lemeşev: Milyonlarca Yeşil var. Yeşiller Hareketi, bir kitle. Çevreye ilişkin tüm başarıları bu gruba borçluyuz. Devlet çevre için bir şey yapmadı.

İstanbul'da gökdelenler

SİNAN'IN MİNARELERİNE İNAT

Ellili yılların düşüydü "Küçük Amerika" olmak. Kırk yıl geçti olamadık. Pilavdan dönenin çatalı kırılsın. Kırk yılın ardından son hızla İstanbul'u "Küçük New York" yapmaya koyulduk. İstanbul'da gökdelen sayısı kırkı buldu.

Mimarlar Odası İstanbul Şubesi, 1 Temmuz Dünya Mimarlar Günü'nde gökdelenleri tartışacak. Söz mimarların:

"Son yıllarda gökdelenler İstanbul'un gündeminde. Üniversiteler, basın, meslek odaları gökdelenleri tartışıyor. Başlangıçta bazı yazarlar, mimarlar ve mühendisler, gökdelenlere soyut bir gereksinme ve bir olabilirlik mantığıyla baktılar. Daha sonra olaya, kentin silueti açısından bakılmaya başlandı. Kentin alçak yerlerine değil de, yüksek yerlerine koymak doğrudur diyenler, Taksim tepesine gökdelenleri uygun görenler çıktı.

İstanbul'un nüfus, altyapı ve trafik açısından en yoğun olduğu bölgelerdeki yeşil alan gereken arsalara, gökdelenlerin yapılması bir kentsel cinayet iken, gökdelen sahiplerinden başka, gökdelenlerin bir an önce dikilmesinden beklentisi ve çıkarı olanların acelesi, pek çok usulsüzlüğün, giderek yasadışı tutumların kaynağı oldu.

Son olarak Danıştay, İstanbul'da yerel yönetime rağmen, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın re'sen plan yapma ve onaylama yetkisi hakkında yürütmeyi durdurma kararı vererek gökdelen girişimlerindeki hukuka aykırı boyutu apaçık ortaya koydu.

Yaklaşık 100.000 m2 'lik orta boy bir gökdelenin 500 milyarlık bir rant getirdiği İstanbul'da yaklaşık 40 civarındaki gökdelenin T.C. bütçesinden çok daha fazla haksız kazanç kaynağı olduğu göz önüne alınır, kent yaşamına ve kent halkına zorla dayatılan bir olgu olduğu düşünülürse, gökdelenlerin aynı zamanda bir demokrasi sorunu olduğu görülür.

Trilyonlarca liralık haksız kazanç kaynağı olan gökdelenler, yaratacağı ulaşım, otopark, kanalizasyon ve benzeri altyapı sorunlarının yine trilyonlar tutan maliyeti, İstanbul halkına ve İstanbul'da oturmayanların sırtlarına yüklenecektir.

Soyutta değil, somutta, yani yapılmakta olanlar ele alınarak, şehircilik bilimini, hukuku, kentin kimliğini ve demokrasiyi böylesine zedeleyen, gölgesiyle çevreyi ve demokrasinin geleceğini karartan gökdelenler acaba çizerlerin, bilim adamlarının, mimarların, basın mensuplarının ve İstanbul halkının gözünde nasıl değerlendiriliyor?

Dileğimiz yaşamsal çevrenin, mimarlığın ve kent plancılığının geliştirilmesi, insanın refah ve mutluluğu için evrensel değere sahip kültürel değerlerimizin korunmasıdır.

Çevreye Dost

YEŞİL PAZAR

Adımlar (Londra) - Çevre hareketinin yoğun uğraşları sonucunda çevre sorunlarına toplum içinde artan duyarlılık, İngiltere'de de çeşitli firmaları bu duruma ayak uydurmaya zorluyor.

Özellikle ozon tabakası için zarar azaltıcı gazlar çıkaran mamüller üreten bazı firmalar, verdikleri zararı azaltıcı önlemler alarak, ürettikleri malların üzerine "Enveronment Friendly" (Çevreye Dost) etiketi yapıştırıyorlar. Ama karlarını düşürmemek için, malın fiyatına zam yapıp, çevreyi kirletmenin faturasını tüketiciye ödetiyorlar.

Biraz daha pahalı olmasına karşın, önemlice bir tüketici kesiminin "Çevreye Dost" malları yeğlemesi üzerine, bazı "uyanık" firmalar da hiç bir önlem almadıkları halde, eskiden beri sattıkları malların sadece ambalajlarını değiştirip, üzerine "çevreye dost" etiketi yapıştırarak havadan para kazanıyorlar.

"Yeşil Etiketler"

İngiltere'de yapılan piyasa araştırmaları, tüketicinin "yeşil" ürünlere daha eleştirel yaklaştığını gösteriyor. Çünkü artık yeşil etiket, arabalardan, hava gazına kadar her şe

45 BİN TON ÇAYI KİM İÇTİ?

Türkiye'nin bir radyasyon haritası yoktur. Daha sonraki radyoaktif kirlenmeyi ölçebilmek için ivedilikle bir radyasyon haritası çıkartılarak "radyasyon durumu" ortaya konmalıdır.

"Yap bi çay, radyasyonlu olsun!" Çernobil'in kahve kültürümüze armağanıdır bu. "Şakacı millet" olduğumuzun mu, "ağlanacak halimize güldüğümüzün" mü göstergesidir bilinmez.

NÜSHED (Nükleer Savaşın önlenmesi İçin Hekimler Derneği) Dünya Çevre Günü'nde yaptığı "Radyoaktif kirlenme halk sağlığını tehdit ediyor" başlıklı açıklamada Çernobil aşılı çaylar da sorgulanıyor, açıklık ve saydamlık faturası siyasi rejimlerin insan hayatı karşısındaki sorumsuzlukları sergileniyor:

"Çevre kirliliğinin ana başlıklarından birisi, radyoaktiv kirlenmedir. Bugün artık, nükleer savaşın insanlığın sonu olacağına kimsenin kuşkusu yoktur. Böyle bir olasılığı ortadan kaldırmak için, insanlığın bugüne değin tanık olduğu en yıkıcı soykırım araçlarına karşı dünyanın her yerinde, başta hekimler olmak üzere barışçı insanların savaşımı sürüyor. Öte yandan, nükleer çatışma olmadan da, nükleer tehlikenin dünyamızı giderek daha çok tehdit ettiği, her gün yeni bilgiler ve kanıtlarla ortaya çıkıyor.

Çernobil kazasının sonuçları hala sürüyor ve daha uzun yıllar da sürecek. Çernobil olayı, daha önce gizlenen başka termonükleer kazaları da su yüzüne çıkardı. Öte yandan, nükleer güce sahip ülkelerin yaptıkları nükleer denemeler, nükleer silah yapan fabrikaların ve nükleer santralların atıkları-pek çok başka etkenle de kirlenmekte olan- gezegenimizde etkisi yıllarca sürecek radyoaktiv kirlenmeye yol açmaktadır. Ülkemizde ise yüksek oranda radyasyonlu çaylar, büyük yerleşim merkezlerine yakın yerlerde, üstelik hiçbir koruyucu önlem alınmadan yakılmıştır. Örneğin, kısa bir süre önce Ankara yakınlarındaki Saraykoy'de yinelenen bu işlem sonucu, yüksek oranda radyasyonlu küller ve yanmamış çaylar açıkta, toprağı kirletmeye bırakılmıştır.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanvekili Dr. Atila Özmen, çayda 41 bin bekerele varan radyasyon olduğunu kabul etmiş, ancak, "Bu oran önemli olmadığı için, çaylara çöp muamelesi yapıldığını" açıklamıştır. Oysa NÜSHED'in Bilimsel Danışma Kurulu'nun, uluslararası bilimsel kaynaklar ve Dünya Sağlık Örgütü'nün en son ölçütlerine uygun olarak saptadığına göre, radyasyonun "en az dozu" kavramı ortadan kalkmıştır. Artık "olanakların elverdiği en düşük doz" ilkesi geçerlidir. Bilimsel Danışma Kurulu, radyasyonlu çayların 5 bin tonunun sağlıksız biçimde yakıldığına, toplam 50 bin ton olan bu ürünün kalan bölümünün ne olduğunu bilinmediğine dikkat çekerek; sonucun, halk sağlığı açısından kaygı verici olduğunu belirtmiştir... Danışma Kurulu, ilgi alanına giren şu gerçeklere dikkat çekerek kamuoyunu uyarmaktadır.

1 - Türkiye'nin bir radyasyon haritası yoktur. Daha sonraki radyoaktif kirlenmeyi ölçebilmek için ivedilikle bir radyasyon haritası çıkarılarak "radyasyon durumu" ortaya konmalıdır.

2 - Radyasyonun yükseldiğini haber veren alarm cihazları, ülke düzeyinde ve bilimsel standartlara uygun biçimde yerleştirilmelidir.

3 - Radyasyonun "zararsız dozu" yoktur. Radyoaktiv kirlenmenin söz konusu olduğu her alanda, "olanaklı olan en düşük doz" ilkesi yaşama geçirilmeli; bu bağlamda, radyasyonlu çaya normal çöp işlemi yapılmamalıdır.

4 - Ankara yakınlarındaki Saraykoy'de açıkta bırakılan radyoaktiv küller ve yarı yanmış çaylar, usulüne uygun koşullarda gömülmelidir. Bu çevredeki toprak, su ve besinlerde radyoaktivite ölçümleri yapılmalı; sonuçlara göre, gerekirse yeni önlemler alınmalıdır. Kalan 45 bin ton radyasyonlu çay için de, benzer önlemler uygulanmalıdır.

5 - Artık tüm dünyada geçerli olan açıklık ve saydamlık politikaları, ülkemizde de geçerli olmalı; nükleer silahlardan radyoaktiv kirlenmeye uzanan tüm alanlardaki gerçekler, kamuoyuna açıklanmalıdır.

Tüm dünyada geçerli olan açıklık ve saydamlık politikaları, ülkemizde de geçerli olmalı; nükleer silahlardan radyoaktiv kirlenmeye uzanan tüm alanlardaki gerçekler, kamuoyuna açıklanmalıdır.

---

yin fiyatını artırmada kullanılıyor. Ayrıca yeşil ürünlerin çevreyi kirletmemesi güvencesine karşın geleneksel markalar kadar etkili olmadığı, örneğin yeşil etiketli bir deterjanın etiketsiz bir deterjan kadar beyazları "bembeyaz" yapmadığı da bir gerçek.

Yeşil etiketli ürünlerin, (şimdilik) fiyatları yüksek, kalitesi düşük... Buna rağmen "yeşil" temel bir tüketici eğilim oldu.

İngiltere'deki Reklam Standartları Örgütü taklit "yeşil" mallar hakkında tüketicilerin yoğun şikayetlerine boğuldu. Bu örgüt, Mayıs 1989'dan beri pek çok firmaya dava açtı. Bu firmalar arasında "üretimde kullanılan bütün malzeme çevreye zararlıdır" biçiminde savlarda bulunan "Persil" ve "Domestos" ile İngiliz "Metro Surf" arabalarının kurşunsuz benzin kullanabilmesinden dolayı "ekonomik olduğu kadar ozon dostu" olduğunu söyleyen Austin Rover firması ve yeni "super - green" benzininin "çevreyi hiç kirletmediğini" duyuran BP (British Petrolium) de bulunuyor. Citroen ve Saab arabası reklam kampanyalarını düzeltmek zorunda kalırken, British Gas, havagazının "dünyanın en temiz yakıtı" olduğuna dair yanlış açıklamasından dolayı ciddi biçimde eleştirildi.

Yapılan araştırmalar İngiltere'de yeşil etiketli ürünler ve onların reklamlarına karşı, özellikle sahtelerinden sonra tüketicilerin daha sorgulayıcı davrandıklarını, yeşil tüketicinin daha fazla seçici olmaya başladığını ortaya koyuyor.

Yeşil Pazar

Bir yıl önce ürünler ortaya çıkmaya başladığında tüm üreticiler bu platformun şu yada bu biçimde içinde olmak zorunda kalacaklarını biliyorlardı. Şimdi ise şirketler ürünlerine bir "yeşil etiket" yapıştırmanın yetmeyeceğinin farkındalar. Artık firmalar daha geniş bir işbirliği stratejisi araştırmak zorundalar.

Çevre hareketinin yaratıcı eylemleri, saygın kişilikleri ve kamuoyunun sürekli bilgilendirilmeleri sonucu, yeşil malların şimdilik alıcısı sadece "dünyanın geleceğinden kendilerini sorumlu tutan, çevre konusunda bilinçli" orta tabaka... Bu belirli sayıdaki tüketiciye karşın, yeşil malların üreticiliği "çevreye dost" etiketli mallarda satış grafiğinin sürekli arttığını, "yeşil satın almanın çok yakında olağan duruma geleceğini" belirtiyorlar. Zaten dev süpermarket tekelleri kendi yeşil mallarını üretmeye hız vermiş durumdalar.

Mülkiyet ve Çevre (2)

DOĞA MÜLKÜN TEMELİDİR

Talat Ulusoy

Varlığımızın temeli doğa. Eriştiğimiz varsıllığın da. İlk öğretmenimiz doğa değil miydi? Çocuk gönlündeki hayvan sevgisini yaşayamamışların ve erişkinliğinde yaşamamamışların insan yanında hep bir gedik kalır diye düşünürüm.

Varlığımızın temelini korumalıyız. Doğaya sahip çıkmalıyız. Burada sahip; koruyan, arka çıkan, gözeten kimse anlamındadır. Bilgi sahibi kişi ya da zevk sahibi kimse derken de çok anlamlı sahip sözcüğü olumlu anlamlarda kullanılıyor. Mutlak mülkiyet anlamındaki sahip olmak ve mutlak malik anlamındaki sahip ise doğa açısından olumsuzu tanımlıyor. Koruma ve gözetme eylemi önünde bir engel oluşturuyor.

Denenmiş sosyalizmde, işçi sınıfına vekalet eden parti ya da bürokrat işçi sınıfı adına mülkün sahibiydi. Koruma ve gözetme anlamında doğaya sahip çıkabildi mi? Parti ve devlet aygıtının dışında kalan büyük çoğunluğu koruma ve gözetme eyleminden alıkoyan iki engel vardı: İşçi sınıfı adına mülkün sahibi olanların mutlak iktidarı ve dışında kalanların mülksüzlüğü. İhtiyar kapitalizmdeki mülk sahipleri ve mülksüzler bölünmesi de doğayı gözetip korumaya engel.

Doğa, asil ya da vekil olsun, "mutlak iktidar" iddiasındaki mülk sahiplerini istemiyor. Onlar efendi olarak doğayı köle gibi kullandılar. Atadan ya da işçi sınıfından kalma miras gibi gördüler.

"Köylü milletin efendisidir" sözünü hayat ne kadar doğruluyorsa, mülksüzlere söylenen "bu yurdun sahibi sizsiniz" sözünü de o kadar yalanlıyor. Ne demiş bir eski İstanbul valisi: "Halk plajlara hücum ettiğinden, vatandaş denize giremiyor!" Vatandaş mülk sahibi, halk ise mülksüzler. Şimdi lütfen eller vicdana konsun: İnsan içinde yüzemediği, kıyısında gezemediği, balığını yiyemediği denizi ne yapsın? Niye koruyup gözetsin? Dolayısıyla, bir yandan üzerindeki her tür mutlak mülkiyete hayır diyen doğa, öte yandan mülkiyetin yaygınlaştırılmasını istiyor. Mülksüzlerin koruma ve gözetme eylemsizliğini aşmak için bu gerekiyor.

Mutlak mülkiyet = Totem

Mülkiyet sosyoekonomik bir kavram. Üretici güçler ve üretim ilişkilerinin, yani üretim tarzının belli bir durumuna belirli mülkiyet biçimleri denk düşüyor. Ama iş bununla bitmiyor ki! Mülkiyet, belli bir üretim tarzıyla sınırlandırılamayacak bir hukuk sistemi ve hatta sanatı bile etkileyen bir kültür özelliğiyle ayrı bir yapısallık kazanmış, bir üstyapı kurumu olmuş.

Yüzyılın son çeyreğinde ekolojik dengenin hızla bozulmasında hukuksal bir ilişki ve bir kültür olarak mülkiyetin payı, en az ozon tabakasını delen gazlarınki kadardır. Dolayısıyla yaşanılası bir çevre için savaşım, aynı zamanda; ekonomide gücün, toplumda saygınlığın, siyasette iktidarın ifadesi ve aracı durumuna gelmiş olan mülkiyet anlayışında da köklü değişim, yenilenme arayışlarını zorluyor.

Mehdi gelmeyecek

Doğa üzerinde mutlak iktidarı, bu anlamda sahiplik ya da efendiliği yadsıyan, koruma ve gözetme eylemine özendiren bir toplumsal sözleşme gerekiyor yeni mülkiyet anlayışını belirlemek için. Doğaya tecavüz ve mirasyediliği en büyük ayıp kılacak yeni bir anlayış.

Ekonomik-politik ve kalkınmada etkileri açısından ekonomi kapsamında sorunun tartışılması ayrı konu. Yapılmaya çalışılan, ekoloji-politik çerçevesinde yaklaşmak. Bunun için üretim tarzında bir değişikliği beklemeye gerek yok. İlk adımda okları, çevre sorunları açısından "mülkiyet hukuku" ve "mülkiyet kültürü"ne çevirmek yeter.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP), Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Türkiye Komünist Partisi (TKP)'nin birleşmesi ile oluşan, işçi sınıfı ve öteki kent ve köy emekçilerinin, aydınların, gençlerin ve kadınların, Türk ve Kürt Marksistleri'nin sınıf esasına dayalı Marksist Partisi'dir... (TBKP Programından)

Türkive'nin en

HEYEC

TBKP Kurucuları toplu halde (Adımlar Arşivi)

TBKP Genel Başkanı ve Genel Sekreteri, E. İnönü ile görüştü

❒ Yalçın Ergündoğan

Mavi Trende bir yolcu. Kucağında kocaman bir çanta. Sımsıkı sarılmış çantaya. Kalkarken, otururken hep yanında. Uyurken çantasının sapını koluna bağlıyor. Uykusunda arasıra fırlayıp, çantasını kontrol ediyor. Ankara'ya varılıyor. Çanta yine yanında. Lokantada, otelde, hiç ayrılmıyor çantasından. Belli ki önemli şeyler taşıyor...

* * *

70 yıllık bir özlemin, yasalda parti kurmanın heyecanını taşıyor herkes. Resmi başvurunun son hazırlıkları yapılıyor. Klasörler dolusu evrak tek tek gözden geçiriliyor. Evraklar, imzalar, herşey tamam... Bir oh çekiyor partinin kuruluş belgelerini taşıyan yoldaş. Artık, bir kuş gibi hissediyor kendisini...

* * *

4 Haziran Pazartesi saat: 10.30. Partini kuruluş evraklarını T.C. İçişleri Bakanlığı'na götürecek olan parti kurucularından **Dr. Nihat Sargın, Haydar Kutlu, Mehmet Bozışık, Yüksek Selek, Fatma Aynur Hayrullahoğlu** ve **Rasih Nuri İleri** coşkulu bir kalabalık tarafından çiçekler ve alkışlarla uğurlanıyorlar. Meraklı bir bekleyiş kaplıyor geride kalanları.

Saat: 11.02. T.C. İçişleri Bakanlığı Genel Sekreteri **Mustafa Çetin**, TBKP heyetini makamında kabul ediyor ve klasörler dolusu evrağı, kuruluş başvuru dilekçesini imzalayarak alıyor.

* * *

Herkes birbirini kucaklıyor, kutluyor. Araçlara binilip Maltepe'deki Genel Merkez binasına geliniyor. Coşku doruk noktasına çıkıyor. Önceden hazırlanmış ve üzerinde **"Türkiye Birleşik Komünist Partisi Genel Merkezi"** yazılı tabela alkışlar arasında binaya asılıyor. Herkesin gözleri nemli. Emektar bir yoldaşın, **"bu iş yarım saatte bitiyormuş, 70 yıl niye beklemişiz?"** şeklindeki esprisine, **Kutlu** yoldaş; **"işte o yarım saati alabilmek için.."** karşılığını veriyor...

Haluk Gerger: "Sosyalistlerin Birlik Partisi'nin hedefleri ile TBKP'nin yasalda kuruluşu örtüşmektedir. TBKP'nin olumlu, tarihsel katkıları devam edecektir. Biz bu adımı alkışlıyoruz...

İlk Basın Toplantısı

TBKP'nin resmen kurularak tüzel kişilik kazanmasının ardından, Ankara'da **Metropol Kültür Merkezi**'nde bir basın toplantısı düzenleniyor. Toplantıya, Demokrasi İzleme Kurulu adına **Sadun Aren**, Birlik Partisi Girişimi adına **Haluk Gerger**, milletvekilleri **Kamil Ateşoğulları, Ekin Dikmen, Hüsnü Okçuoğlu**, kalabalık bir izleyici ve gazeteci topluluğu katılıyor.

Kurucular Kurulu adına konuşan Dr. Nihat Sargın; *" TBKP işçi sınıfının devrimci partisi, barışın, demokratizmin, yurtseverlik ve enternasyonalizmin, aklın, hümanizmin ve sosyalizmin partisi olacaktır. TBKP artık yasallaştı. Şimdi 141-142 yasadışıdır"* şeklindeki konuşmasını alkışlar arasında tamamlıyor ve sözü Sadun Aren'e bırakıyor. Aren'in; *"TBKP'nin kuruluşu demokrasi açısından önemli bir olaydır. Atılan bu adımı destekliyorum"* sözleri alkışlarla kesiliyor.

Bu kez Haluk Gerger söz alıyor. *"Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Yürütme Kurulu yaptığı açıklamada, ülkede tabuların yıkılması, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü sınırlamalarına son verilmesi konularının altını çizmişti. TBKP'nin yasalda kuruluşu buna hizmet edecektir. Biz, bu adımı alkışlıyoruz..."* diyordu.

Milletvekilleri, Kamil Ateşoğulları, Ekin Dikmen ve Hüsnü Okçuoğlu da Aren ve Gerger'in açıklamalarına katıldıklarını belirterek TBKP'nin kuruluşunu selamlıyorlar.

Kurucular Kurulu Toplanıyor

Aynı gün saat: 14.00'de TBKP Kurucular Kurulu toplanıyor. **TBKP tüzüğü** uyarınca gizli oy-açık sayım esasına göre yaptığı seçimle **Dr. Nihat Sargın** TBKP Genel Başkanlığı'na, aşağıda adları belirtilen 35 kişiyi **TBKP Genel Yönetim Kurulu**'na seçiyor. GYK, yedek üyeleri, Merkez Disiplin Kurulu, Merkez Denetleme Kurulu, Denetçiler ve yedek üyeleri belirliyor.

Kurucular Kurulu'nun yaptığı seçime göre **Genel Yürütme Kurulu** (GYK) şu isimlerden oluşuyor:

Nihat Sargın, Haydar Kutlu, Yusuf Kıtıki, Erdal Talu, Zülfü Dicleli, Abdurrahman Atalay, Yüksel Selek, Talat Ulusoy, Hatice Ceylan, Necmi Demirci, Atilla Tanılkan, Toygun Eraslan, Şeref Yıldız, Ahmet Kardam, Şahabettin Bakırsan, Salih Şimşek, Zakarya Mildanoğlu, Ali Hikmet Fırat, Yalçın Ergündoğan, Ömer Ağın, Cengiz Altınok, Mebuse Tekay, Hamdi Maskar, Bekir Benli, Vedat Pekel, Ali Fuat Vardal, Osman Özdemir, Bülent Karataş, Necip Tırpan, Tuncay Sezer, Bilal Özdemir, Haluk Tan İpekçi, Nevzat Deringöl, Ziya Yavuzeş, Musa Kasa.

Yedek Üyeler: Yusuf Demirci, Mustafa Dağcı, Gür Hazar, Gencer Uçar, Celal Deniz, Mustafa Erdoğan, Hüsnü Güzel, Hasan Bektaş, Alaatin Taş.

Merkez Denetleme Kurulu: Rasih Nuri İleri, Aynur Hayrullahoğlu, Mehmet Salmanoğlu, Saadettin Uçkun, Birol Başören.

Yedek Üyeler: İdris Erdinç, Mehmet Ali Alçınkaya.

Merkez Disiplin Kurulu: Mehmet Bozışık, Haydar Topay, İlhan Öztorun, Ahmet Macit Bilge, Cihan Şenoğuz, Abdullah Aksay, Ayşe Yanık.

Yedek Üyeler: Halil Erol, Necdet Yıldırım.

TBKP Kurucuları ise şu isimlerden oluşuyor:

Abdullah Aksoy (işçi), Mehmet Alçınkaya (işçi), Bülent Ufuk Ateş (Gazeteci), Bektaş Avşar (esnaf), Şahabettin Bakırsan (avukat), Mehmet Ali Bekmez (öğretmen), Hasan Bektaş (işçi), Bekir Benli (tornacı), Ahmet Macit Bilge (yapı teknisyeni), Mehmet Bozışık (emekli işçi), Hatice Ceylan (muhasebeci), Ayten Çakır (işletmeci) Necmi Demirci (makina mühendisi) Ahmet Ekinci (doktor), İdris Erdinç (emekli işçi), Vasfi

Emektar bir yoldaşın "bu iş yarım saatte bitiyormuş. 70 yıl niye beklemişiz?" şeklindeki espirisine, Kutlu yoldaş; "O yarım saati alabilmek için..." karşılığını veriyor.

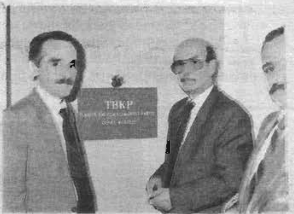
TBKP Genel Başkanı ve Genel Sekreteri, ilk basın toplantısında

, en genç partisi resmen kuruldu

AN VE COŞKU

TBKP Genel Başkanı ve Genel Sekreteri, S. Demirel ile

Ankara'da artık TBKP de var.

TBKP Genel Merkezi Adresi:

Gazi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı 47/25 Maltepe - Ankara

Tel: 230 08 75

Eroğlu (esnaf), İsmet Erol (emekli hava astsubayı) Mehmet Ali Evcit (sendikacı), Aynur Fatma Hayrullahoğlu (işçi), Selim Horoz (serbest), Rasih Nuri İleri (yazar), Hasan Kıyafet (öğretmen/yazar), Hamdi Maskar (yurtdışında işçi), Nihat Okal (işçi), Halil S. Oyman (emlakçı), Osman Özdemir (işçi), İhlan Öztorun (esnaf), Ahmet Nihat Sargın (doktor), Yüksel Selek (öğretmen), Tuncay Sezer (doktor), Necip Tırpan (mühendis), H. Gencer Uçar (muhasebeci), Saadettin Uçkun (mühendis), Naci Yağcı (serbest) Ayşe Yanık (esnaf), Necdet Yıldırım (işçi)

GYK'nın İlk Toplantısı

TBKP Genel Yürütme Kurulu üyeleri saat: 17.00'de toplanıyor ve yeni tüzük uyarınca gizli oy-açık sayım ilkesine göre yapılan seçimlerle TBKP Genel Sekreterliği'ne **Haydar Kutlu**'yu, Genel Başkan ve Genel Sekreterle birlikte 11 kişiden oluşan Merkez Yürütme Kurulu'na ise;

Yusuf Kıtıki, Erdal Talu, Zülfü Dicleli, Abdurrahman Atalay, Yüksek Selek, Talat Ulusoy, Hatice Ceylan, Necmi Demirci ve Atilla Tanıkan'ı getiriyor.

İlk Ziyaretler

Anıtkabir : TBKP Kurucuları ve yöneticilerinden oluşan bir heyet 5 Haziran salı günü saat: 11.00'de Anıtkabir'i ziyaret ediyor ve üzerinde "Türkiye Birleşik Komünist Partisi-TBKP" yazılı çelengi Atatürk'ün mozolesine bırakıyor.

Karşıyaka Mezarlığı: TBKP Heyeti aynı gün, İnsan Hakları Derneği yöneticilerinden Muzaffer İlhan Erdost'un da katılımıyla Karşıyaka Mezarlığı'na giderek, Bahçelievler Katliamı'nda öldürülen 7 TİP'liden Serdar Alten ve Gürcan Gürses ile, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan, Enver Gökçe, Hasan Hüseyin, İlhan Erdost, Necdet Bulut, Nail Severge, Atilla Arsan'ın mezarlarını ziyaret ederek saygı duruşunda bulunuyor.

Demirel: TBKP Genel Başkanı Sargın ve Genel Sekreteri Kutlu siyasal parti ziyaretlerinin ilkini DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e yapıyor.

Demirel; "anti-komünist bir insan olarak, farklı görüşlerin varlığına karşı değilim. Meşru zeminlerde kalıp, meşru mücadele benimsendiği taktirde korkulacak hiçbir şey olamaz" diyor.

İnönü: DYP Genel Başkanı Demirel'in ardından SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ziyaret ediliyor. İnönü; "biz düşünce suçu kavramını kabul etmiyoruz. TBKP'nin kuruluşunu olumlu bir gelişme olarak kabul ediyorum" şeklindeki yorumunu aktarıyor.

Türk-İş: İletişim kuramayarak TBKP yöneticileri ile buluşamayan Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, ertesi gün TBKP Genel Merkezi'ni bizzat arayarak ilk fırsatta kendisinin TBKP Merkezi'ni ziyarete geleceğini bildiriyor.

* * *

Türkiye'nin en köklü, en genç partisi TBKP resmi kuruluş öyküsünü böylece noktalıyor.

ŞİMDİ NE OLACAK?

❒ Muhteşem Özdamar

Şimdi ne'olacak? Ne zor sorudur bu. Hani, çetin uğraşlardan, didinip debelenmelerden sonra arzulandığınız sonuca ulaşırsınız da birden bir boşluk doğar içinizde. İşte öyle bir ruhhali yatıyor bu sorunun altında. Bir beklentiyi anlatır gibidir. Şimdi sözcüğü adete dünü simgelerken, "ne'olacak" sözcüğü ise meçhulün, bilinmeyenin timsalidir sanki. Soruyu sorduğunuzda bir ürperti düşer yüreğinize ve beyninize.

Siyasi hayatımızın 16. partisi, Türkiye Birleşik Komünist Partisi kuruldu. Soru bununla ilgili.

Komünist Partisinin kuruluşuyla birlikte, kadim devletin onlarca yıllık hukuk anlayışında beliren çatlaklar yüz tuttu. Bir gün önce kuruluş dilekçesini alan resmi merciler, ertesi gün Anıt Kabir'de KP kurucularına devlet protokolünü uygulamamak için türlü oyun düzenlediler.

Kadim devlet şaşkın, tutum alamıyor. Tutum alamadıkça, kendi kendisiyle çelişiyor. O nedenle şimdi, ufukta çetin bir hukuk mücadelesi görünüyor. Anayasa ve siyasi partiler kanunu tartışmanın ana konuları olacak. Rejim sorunu her zamanki gibi gündemin baş sıralarında yer alacağından otoriterizmin dayanaklarını bir bir safdışı etmek, ciddi bir mıntıka temizliği yapmak şart oldu.

Hukuk mücadelesi ideolojik-politik öğelerle sarmalanıyor. 141-142 ve 163. maddeler ve benzerleri tüm özel ve toplumsal hayatımızı düzenliyor. Başka deyişle, T.C. yurttaşlarının yaşamı yasalarla düzenlenmiş durumdadır. Öyle ki, bu maddeler eliyle devlet evlenmeden seyahat etmeye, doğumdan ölüme ömrümüzün her anına, her saniyesine müdahale edebiliyor. 142. maddenin 3. fıkrası marifetiyle duygularımızı denetleyebiliyor. "Milli" duyguların zedelenmesine karşı önlemler geliştiriyor. Ancak "milli" hisler içinde yaşamamıza izin veriliyor. Duyguların insani karakteri yok sayılıyor.

Yapılan kamuoyu araştırmalarına göre, geçen yıl nisan ayında 141-142. maddelerin kaldırılmasından yana olanların oranı % 36 dolayındaydı. Bu yılın nisan ayında ise oran % 56 civarını buldu. Bu artış oranında en büyük etken Ceza Yasasının ilgili maddelerinin kamuoyunca bilinir, kavranır hale gelmesidir. Yani, 141-142. maddelerin içeriği, yaşamımız üzerindeki etkileri öğrenildikçe, kaldırılmasını isteyenlerin sayısı yükseliyor.

Bu saptama önemli. Kamuoyunun artan baskısı ve özgürlük mücadelesindeki yeni hamleler karşısında hükümet çevreleri konuyu sulandırmaya, en azından zevahiri kurtarmaya yönelebilirler. Son hazırlanan tasarıda köklü bir değişiklik yerine kısmi tadilatlarla yetinilmesi niyetleri ortaya koyuyor. Oysa biliniyor. Bu maddelerin kaldırılmasıyla her şey bitmeyecek, tersine her şeyin elde edilmesinin başlangıcı olacaktır. En başta binlerce insan yeniden özgürce politik faaliyette bulunma hakkına kavuşacaktır. (Bilindiği gibi, 141-142 mahkumları siyaset yasağı kapsamına giriyorlar.) İkincisi, çok sayıda insan düşünce suçlusu olmaktan kurtulacak, bir yazıdan binlerce yıl hapis yatma korkusu ortadan kalkacaktır.

Bu şekilde, toplumsal politik yaşamda köklü bir normalleşme sürecinin adımları atılabilir. Ancak bunun için devletin, bireysel ve toplumsal yaşama müdahale imkanlarının, sınırlandırılması şart oluyor. Devlet küçüldükçe, üzerindeki yükler hafifledikçe özgürlükler büyüyecektir. Bu gerçekleştiğinde, şimdi amaç bellediğimiz özgürlük, yakın meçhulde bireysel ve toplumsal yaşamı gerçekleştirmenin biricik aracı haline gelecektir. O zaman, kozalarını çatlatıp delemeyenler, kozanın içinde çürüyüp kendileri çatlayacaklar.

Şimdi Ne Olacak? sorunun komünistlerin kendi yönünden de zorlukları var. Dün, aleni haksızlığa uğramış insanlara beslenen bir ilginin, sempatinin odağı durumundaydık. Mağduriyet bizler için bir avantajdı. Şimdi, kendi özgürlüğümüz için mücadeleyi genel özgürlük mücadelesine dönüştürebilecek politikalar belirlemeliyiz. Amaca uygun tüm girişimler komünistleri yanıbaşında görebilmeli, onların desteğini hissedebilmelidir. Mağduriyetin yerine, politikanın, yeni görüşlerin etkisi öne çıkabilmelidir.

Bu çevçevede yasallık mücadelesi sürüyor. Yeni merhalelere hazırlanıyoruz. Önümüzdeki duvar henüz yıkılmamıştır. Tabular sarsılmış ama kırılmamıştır. Kuruluş faaliyetini geliştirerek duvarı yıkma yönündeki adımlarımız güçlendirebiliriz. İl ve ilçelerin açılması, yerel ve ulusal düzeyde etkili bir kamuoyu çalışması, sürekli ve istikrarlı politik girişimler tabuları yıkmayı amaçlayan TBKP'nin misyonunu gerçekleştirmesini sağlayabilir.

Söz konusu misyon yaşamda karşılık bulduğu ölçüde geniş tabanlı birliğin olanak ve potansiyelleri de artacaktır. Çok geniş kesimlerin Marksistlerin ortak politik faaliyetine, toplumda etkili bir yer edinme çabasına katkısı artacaktır. Birlik, özgürlük mücadelesi içinde serpilip gelişecektir.

AGİK SURECİ VE YENİ BOYUTLARI

□ Ayşe Bilge Dicleli

AGİK sürecini diri tutan en önemli etmenlerin başında, kuşkusuz ki nükleer savaş tehlikesi geliyor. Sosyalist ve kapitalist kampın elinde bulunan nükleer silahlarla yürütülecek bir savaşın önlenmesi, iki büyük savaş yaşamış olan Avrupa devletleri açısından ister istemez öne çıkan bir görev niteliğindeydi.

Aralarında Türkiye'nin de yer aldığı 33 Avrupa ülkesi, ABD ve Kanada 1 Ağustos 1975'de Helsinki'de Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) sonuç belgesini imzaladıklarında, bu sürecin bu kadar uzun ömürlü olabileceğini düşünmüşler miydi? AGİK'in hazırlık çalışmaları 1960'larda somutlanmaya başlamış, gel-gitli gelişmelerden, diyaloğun kimi zaman kopmasından geçerek sonuca ulaşılmıştı. 1980'lerin başlarındaki çatışma politikasının tırmanışı, birçok kimseyi "Helsinki ruhu öldü" yorumlarına yöneltti. Ama çatışma politikasının en sert biçimler aldığı dönemlerde bile AGİK toplantıları aralıklarla da, yoğun polemiklerle de olsa, sürdü. 1990'ların başında ise, iki kamp, sosyalist ve kapitalist kamp arasındaki çatışma tarihe karışıyor. Ama bugün Avrupa politikasının Havel, Genscher, Mitterand, Eyskens ve Şevardnadse gibi önde gelen simaları, geleceğin Avrupası için AGİK'in sağlam bir temel olduğu görüşünde birleşiyorlar.

AGİK sürecini diri tutan en önemli etmenlerin başında, kuşkusuz ki nükleer savaş tehlikesi geliyor. Sosyalist ve kapitalist kampın elinde bulunan nükleer silahlarla yürütülecek bir savaşın önlenmesi, iki büyük savaş yaşamış olan Avrupa devletleri açısından ister istemez öne çıkan bir görev niteliğindeydi. Böylesi bir ortamda devletlerarası ilişkiler, özellikle de farklı toplumsal sistemlere mensup olanlar arasındakiler, ancak herkesin kabul ettiği ve reddedemeyeceği temel ilkeler üzerine oturtulabilirdi. İnsanlığın ve devletlerarası ilişkilerin tarihinden gereken sonuçlar çıkartıldı ve Helsinki ilkeleri belirlendi:

Egemenlik haklarına saygı; kuvvet kullanmama ve kuvvet kullanma tehdidinde bulunmama; sınırların dokunulmazlığı; bütün ülkelerin toprak bütünlüğüne saygı; anlaşmazlık konularının barışçı yollarla çözülmesi; içişlere karışılmaması; insan haklarına, temel özgürlüklere, düşünce ve inanç özgürlüğüne saygı; halkların eşit haklarına ve kendi yazgılarını belirleme haklarına saygı; eşitlik temelinde bütün ülkelerle işbirliği, bütün ülkelerle barışa ve dünya güvenliğine yarayan ilişkiler kurma; devletler olarak üstlenilen yükümlülüklere sadakat...

Helsinki Sonuç Belgesi'nde de yazılı olduğu şekilde, 35 devlet, bu ilkelerin nasıl uygulandığına ve sürecin nasıl işlediğine ilişkin olarak izleme toplantıları gerçekleştirdiler. 4 Ekim 1977 - 9 Mart 1978 Belgrad, 10 Kasım 1980 - 9 Eylül 1983 Madrid, 4 Kasım 1986 - 19 Ocak 1989 Viyana toplantıdıları bu niteliktedir. Bundan sonraki ana toplantı, 24 Mart 1992'de Helsinki'de başlayacaktır.

Dünya politikasının insancıl boyutu

Açıktır ki, yukarda sayılan ilkelere bütün devletler kelimesi kelimesine uymadılar. Her bir toplantı, muazzam tartışmalara, bir kelime üzerine aylarca görüşmelere yol açtı. Ne ki, böylesi bir platformda, bütün devletlerin karşılıklı olarak insanlık tarihinin süzgecinden geçmiş temel ilkelere dayanarak birbirlerini denetlemeleri, AGİK ilkelerine uyulmamasını olumsuz bir şey olarak kabul edilmesi, diplomaside önemli bir kazanımdır ki, AGİK'i AGİK yapan bir başka temel etmen kararların büyük-küçük, çok gelişmiş-daha az gelişmiş denmeden, bütün devletlerin mutabakatı ile alınmasıdır. Bu açıdan Helsinki süreci, yalnız bugüne kadar gelmekle kalmamıştır, aynı zamanda gelecek için de hiçbir devletin vazgeçemeyeceği bir platform durumundadır.

AGİK sürecinde, önemli bir kazanım, 17 Ocak 1984 - 19 Eylül 1986 arasında, Stockholm'da süren Avrupa'da güven ve güvenlik önlemleri ile silahsızlanma konferansıyla sağlandı. Bu konferans, karşılıklı olarak kuvvet kullanmama yükümlülüğünü üstlenmenin yanı sıra, silahsızlanma konularında yerinde denetim ilkesini benimsedi. Yerinde denetim ilkesinin benimsenmesi, daha sonra çok önemli bir anlaşmaya girecek ve yalnızca SSCB ve ABD arasında imzalanan Avrupa'da orta menzilli nükleer roketlerin saldırılması anlaşmasını değil, daha sonraki tüm silahsızlanma sürecinin doğal bir ögesi haline gelecekti.

AGİK'te Türk heyeti başkanı Ali Bozer

Fotoğraf: Bülent Akyürekdem

AGİK sürecindeki ikinci önemli dönem noktası, Viyana'daki toplantıda sağlandı. Bu toplantıda, bir yandan Stockholm konferansını izleyecek olan Avrupa'da güven ve güvenlik önlemleri toplantısının devamı kararlaştırıldı (Bu toplantı 9 Mart 1989'da Viyana'da başlamıştır), öte yanda da nükleer alanın yanısıra konvansiyonel alanda da NATO ve Varşova Paktı arasında başlayan (23 devlet katılıyor) silahsızlanma görüşmelerini seyrinin ve sonuçlarının bu toplantıya iletilmesi kararlaştırıldı. Viyana toplantısının asıl önemi, dünya politikasına insancıl boyutu silinemez bir biçimde sokmuş olmasıdır. Helsinki Sonuç Belgesi'nde yer alan 7. ilke ile devletler arasındaki insancıl ve diğer alanlardaki işbirliğini öngören 3 sepet, bu açıdan daha 1975'de gerçekleşen bir başlangıçtı. Ama Viyana'da yalnızca bu hükümler ayrıntılandırılmakla kalmadı. Aynı zamanda artık "Viyana mekanizması" olarak tanınan devletler arasında insan haklarından yana işbirliği üzerine hükümler de benimsendi. Örneğin bugün Türkiye, medeni, politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer alanlardaki insan haklarına ilişkin yasalarını ve yönetmeliklerini geliştirmek, gerçekleştirmek ve bu hakların kullanımını garanti etmek yükümlülüğüne girmiştir. Yine aynı şekilde, Türkiye, bu hakları, ancak 1966 Yurttaşlık ve Politika Haklar Konvansiyonunu, öteki insan hakları konvansiyonlarını ihlal etmeyecek bir biçimde sınırlama yükümlülüğünü üstlenmiştir. TCK'nun 141-142 ve 163 maddelerini kaldırmak, Kürt sorunu demokratik ve adil bir çözüme ulaştırmak, kişi hak ve özgürlüklerini sınırlandıran tüm uygulamaları değiştirmek gibi yükümlülükler de bunlar arasındadır.

Viyana belgesinin bir diğer özelliği, insan haklarını bir bütün olarak kavramasıdır. Belgede ekonomik, sosyal, kültürel haklar, medeni, politik haklarla biarada ele almaktadır.

Viyana belgesinde yer alan çok önemli bir nokta da, bireylere, örgütlere, kurumlara AGİK sürecini, sonuç belgelerinin devletler tarafından nasıl uygulandığını gözetleme, buna katkıda bulunma hakkının tanınmasıdır. Böylelikle dünya üzerindeki önemli bir olguya yanıt getirilmiş, dış politikanın kamuoyu tarafından denetlenmesi ve izlenmesine resmi bir olanak açılmıştır. Barış Derneği üye ve yöneticilerinin 12 Eylül 1980'den sonra "Helsinki Konferansı ve Türkiye" konulu bir uluslararası konferans düzenlemekle "suçlandıkları" imza koyduğu bu belgenin ülkemiz kamuoyu açısından taşıdığı anlamı daha iyi anlaşılır.

Bugün Türkiye, medeni, politik, ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer alanlardaki insan haklarına ilişkin yasalarını ve yönetmeliklerini geliştirmek gerçekleştirmek ve bu hakların kullanımını garanti etmek yükümlülüğüne girmiştir.

Geleceğe doğru

Şu anda Kopenhag'da Viyana toplantısı kararları gereğince, insan haklarını temel alan toplantının ikincisi sürüyor. 29 Haziran 1990'da bitecek olan bu toplantının birincisi, 30 Mayıs 1989 - 23 Haziran 1989 arasında Paris'te yapılmıştı. Bu süreç, 10 Eylül - 4 Ekim 1991'de Moskova'da yapılacak toplantıyla devam edecek.

24 Eylül - 19 ekim 1990'da Palma da Mallorca'da AGİK' dahil olmayan devletlerin de davet edileceği Akdeniz ülkeleri bölge toplantısı yapılacak. 28 Mayıs - 7 Haziran 1991'de Krakow'da kültürel miras sempozyumu gerçekleşecek.

Ne ki, AGİK sürecinin günümüzdeki önemi, yalnızca gerçekleştirilen ve burada yer darlığı nedeniyle sayılamayan ya da önde duran toplantılardan ileri gelmiyor. İki kampın karşı karşıya durduğu dünyadan yeni bir dünyaya ve yeni bir Avrupa'ya geçilirken, AGİK, geleceğin en önemli temel binalarından birisi olarak görülüyor. Avrupa'daki potansiyel sorunların, çatışmaların kaynakları, artık, iki kutuplu dünyaya oranla dahada çeşitlenmiştir. Bu arada NATO gibi, Varşova Paktı gibi, çatışma politikası temelinde oluşturulmuş olan güvenlik sistemlerinin bu yeni duruma yanıt verebilecek ne yapıları, ne de konseptleri vardır. Dahası, çevre sorunu giderek insanlığın en önemli sorunları listesinin başına yükseliyor. Bu nedenledir ki, AGİK sürecinin ilerletilmesi, yeni yapılarla donatılması, ister istemez bir zorunluluk haline geliyor.

Türkiye ve AGİK konferansı süreci ise, başka bir yazının konusu. Bir dahaki sayıya devam edebilmek umuduyla...

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) devam ediyor

İNSANİ BOYUT KOPENHAG'DA TARTIŞILIYOR

Pek çok ülkenin temsilcisi azınlık kavramının yeniden ele alınmasını ve yeni bir kavramın saptanmasını istediler. Türkiye azınlıklar konusunda ikili ve uluslararası anlaşmaların geçerli olduğunu belirterek buralarda geçen tarifin yeterli olduğunu belirtti.

❒ Ayşe Coşkun

Haziran ayı uluslararası etkinlikler açısından bir şimşek hızıyla başladı ve sürüyor. Gorbaçov ve Bush doruk toplantısının hemen arkasından 5 Haziran 1990 tarihinde Kopenhag'da, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesindeki "İnsani Boyut" Konferansı başladı. 29 Haziran'a kadar sürecek olan bu Konferansa paralel olarak Hükümetler Dışı Örgütlerin (NGO) AGİK Paralel Aktiviteler toplantıları da "İnsan Hakları" adı altında 25 Mayıs günü başladı ve 27 Haziran'da son bulacak.

AGİK İnsani boyut konferansı

5 Haziran'da Danimarka çok yoğun bir gün yaşadı. 33 Avrupa ülkesi ile ABD ve Kanada Dışişleri Bakanları ve üst düzeydeki heyetlerin katılımıyla Kopenhag'da Konferansın açılış yapıldı.

Yaklaşık 120 bin kişi Kopenhag'ın en büyük parkı olan Falled parkta Anayasa gününü kutladı. Aynı gün Danimarka'nın çeşitli yerlerinde çevre Bakanı'nın öncülüğünde "Temizlik Günü" aktiviteleri yapıldı ve bu aktivitelere 98 belediye katıldı. Ve yine aynı gün kadınların oy kullanma hakkına sahip olmalarının 75. yılı kutlandı.

Kraliçe II. Margarethe ve eşi Prens Henrik'in katılımıyla açılışı yapılan ve yaklaşık 600 kişinin biraraya geldiği İnsani Boyut Konferansı'nın ilk konuşmasını ev sahibi ülke Dışişleri Bakanı Uffe Elleman Jensen yaptı. Jensen konuşmasında iki Almanya'nın durumu ve Avrupa'da oluşan yeni durumu vurgulayarak bunun AGİK çerçevesinde yeni bir güvenlik sisteminin yaratılmasına ihtiyaç gösterdiğini belirtti. Bu nedenle de genişletilmiş yeni bir komite, bu komitenin oluşturulacak yeni bir sekretaryası ve bu sekretaryanın da Kopenhag'da daimi yer edinmesi önerilerini getirdi. Jensen'in konuşmasından sonra kraliçe ve eşi salondan ayrıldılar ve Dışişleri Bakanları konuşmalarını yapmaya başladılar.

Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı Şverdnadze'nin yaptığı konuşma yeni silah indirimleri içermesi açısından günün sürprizi olarak nitelendi. Şverdnadze, Sovyetler Birliği'nin merkezi Avrupa'da 60 roket atış rampasını, 250'den fazla ağır silahı (tank, top) ve 1500 başlığı kaldıracağını açıkladı. Jensen'in önerilerini desteklediğini belirten Şverdnadze, Almanyalar konusunda ise uzlaşmanın iki artı dört formülüyle gerçekleşmesi gerektiğine işaret etti. Şverdnadze bunun, iki Almanya ve 2. Dünya Savaşı galipleri ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa'nın birlikte görüşmeler yapması anlamına geldiğini söyledi.

Aynı gün konuşma yapan Dışişleri Bakanları'nın pek çoğu Jensen'in önerilerini desteklediklerini belirttiler. Avusturya Dışişleri Bakanı Mock, genişletilmiş komite toplantısının Temmuz ayında Viyana'da toplanmasını önerdi. Fransız Dışişleri Bakanı Dumas ise böylesi bir komitenin toplantısının 19-21 Aralık'da Paris'teki UNESCO Binası'nda olabileceğini belirtti. Türkiye Dışişleri Bakanı Ali Bozer ise yeni uygulamaların gereksiz olduğuna işaret etti.

İlk günün çalışmalarının bitiminden sonra Dışişleri Bakanları ikili görüşmeler yaptılar. Bunların en önemlisi Baker ve Şverdnadze arasında SSCB Büyükelçiliği'nde yapılan ikili görüşme oldu. İki Dışişleri Bakanı Almanyalar konusunda görüştüklerini belirttiler.

İkinci gün Baker yaptığı konuşmada Almanyaların durumuna değinerek Sovyetler Birliği'ni memnun edecek bir çözümün bulunacağına inandığını belirtti. Jensen'in önerisiyle ilgili olarak yeni yapılanmaların gereksiz olduğunu ve Avrupa'nın güvenliği ile ilgili olarak NATO'nun önemine değindi. Ancak böylesi bir komitenin oluşturulması durumunda bunun Birleşmiş Milletler'in Eylül ayındaki Genel Kurul toplantısıyla bağlantılı olarak ele alınması gerektiğini söyledi.

Aynı gün konuşmalarının ana konusunu azınlıklar ve azınlık hakları oluşturdu. Pek çok ülkenin temsilcisi azınlık kavramının yeniden ele alınmasını ve yeni bir kavramın saptanmasını istediler. Türkiye azınlıklar konusunda ikili uluslararası anlaşmaların geçerli olduğunubelirterek buralarda geçen tarifin yeterli olduğunu belirtti.

İlk iki günün sonunda Dışişleri Bakanları başta toplantılara katılmak üzere Kopenhag'ı terk etti. İskoçya'da yapılan NATO Dışişleri Bakanları toplantısı ve Sovyetler Birliği'nde yapılan Varşova Anlaşması toplantıları dolayısıyla Dışişleri Bakanları yerlerini ülkelerinden gelmiş olan diğer temsilcilere bıraktılar.

Dışişleri Bakanları'nın, üst düzeydeki temsilcilerin katıldığı Konferans doğal olarak geniş güvenlik önlemlerinin alınmasına neden oldu. Özellikle ilk iki gün polis ve diğer güvenlik güçlerinin yanısıra Dışişleri Bakanlarının yakın koruyucuları yüzlerce kişilik bir güvenlik ordusunu oluşturdu. Şehrin dışında, uluslararası konferansların ve büyük sergilerin yapıldığı Bella Center'da büyük güvenlik önlemleri vardı. İlk gün bu merkezin yakınında New Outlook isimli Danimarka Yahudi Örgütü antisemitizmi kınayan bir gösteri yaptı. Ayrıca Makendonyalı ve Kürt göstericiler de özgürlük hakları için gösteri yaptılar.

İlk günkü toplantının bitiminden sonra Kopenhag'ın ünlü Nimb Lokantasındaki Dışişleri Bakanlarına verilen yemek sırasında ise yüz kişilik bir gençlik grubu, "Konferans dünyanın büyük bir bölümünü baskı altında tutan sadece zengin ve bayaz

adamlar için özgürlükten bahsediyor" diyerek bir protesto gösterisi yaptı.

İkinci gün ABD Dışişleri Bakanı Baker'in konuşması 10 dakikalık bir kesintiye uğradı. Üzerlerinde "HIV" yazılı tişörtler giymiş olan 25 kişilik homoseksüel ve lezbiyenler grubu, ABD'nin AIDS mikrobu taşıyanların pasaportlarına damga vurmasını protesto ettiler. "Avrupa duvarları yıkıyor, ABD onları inşa ediyor" diyerek bunun insan haklarına aykırı olduğunu belirttiler.

Bu konferansın en büyük özelliği Arnavutluk'tan bir temsilcinin gözlemci olarak Konferansa katılmasıydı. Bunun yanısıra Arnavutluk temsilcileri bir basın toplantısı da düzenlediler. Basın toplantısında gazeteciler temsilcileri çok partili bir yönetimin Arnavutluk'ta olup olmayacağı konusunda sıkıştırırken, onlar da Arnavutluk'un özgün yapısını anlatmaya çalıştılar. Temsilcilere göre Arnavutluk'ta herkes aynı görüşteydi ve yönetimden memnun ve de ülkede muhalefet yoktu. Basın toplantısında Arnavutluk'un Helsinki süreci içinde yer alma isteği de temsilciler tarafından açıklandı.

Konferansın ilk haftasında basın toplantıları birbirini izledi. Üç Baltık ülkesi Dışişleri Bakanı misafir statüsüyle konferansa katılıyor olmaları protesto ettiler. Gözlemci statüsü için başvurmuş olan Litvanya'nın bu isteği konferans tarafından kabul edilmedi ve misafir statüsünde konferansa katıldı. Basın toplantısında üç Dışişleri Bakanı da "sadece vaadlerin ve desteğin yetmediğini, eylemin de gerekli olduğunu" belirttiler.

Konferansa katılan delegasyonların kadın üye bileşimine gelince durumun hiç parlak olmadığı görünüyordu. ABD Delegasyonu Baker'in eşi ve kızının da delegasyonda gösterilmesiyle hemen hemen yarı yarıya bir bileşim ortaya çıkarmıştı. Lichtenşteyn ve Norveç delegasyonları yarı yarıya kadındı ancak hiç biri yüksek düzeyde diplomat değildi. İspanya ve Kanada delegasyonunda ise kadın büyükelçiler temsilci olarak bulunuyordu. Danimarka delegasyonunun 31 delegesinin ancak 2'si kadındı. Politiken gazetesi bu bileşimi "binde bir" olarak isimlendirdi.

Hafta sonu tatilinden sonra 11 Haziran Pazartesi günü Konferans yine çalışmalarına başladı. Çalışmaların azınlıklar, azınlık hakları, ölüm cezasının kaldırılması konularında yoğunlaşacağı bekleniyor.

Paralel aktiviteler toplantısı

Danimarka eski Başbakanlarından Poul Hartling ve Anker Jørgensen, Holy Spirit kilisesi temsilcisi bayan Gurli Vibe Jensen'in imzalarıyla yayınlanan Paralel Aktiviteler Programı resmi konferansın programından daha yoğun görünüyor.

Amnesty International Danimarka Bölümünün ve KOMKAR'ın da bulunduğu pek çok Danimarkalı ve yabancı NGO örgütün oluşturduğu komite tarafından düzenlenmiş olan program 25 Mayıs'tan beri devam ediyor. Kopenhag'ın çeşitli yerlerinde yapılan toplantılar, tartışmalar, basın toplantıları, sergiler, kültürel etkinlikler büyük ilgi görüyor.

25 Mayıs'ta cinsel kaynaklı ayrımcılığın tüm biçimlerinin ortadan kaldırılmasıyla ilgili olarak Danimarka Ulusal Homoseksüeller ve Lezbiyenler Örgütü tarafından bir konferans düzenlendi. 2 Haziran günü ise Gençlik Konferansı başladı ve 8 Haziran'da sona erdi. Gençlik Konferansı sonuç belgesini bir basın toplantısıyla açıkladı. Avrupa'daki son değişikliklerin gençlar arasında işbirliğini artırmayı daha da gerekli kıldığını belirten sonuç belgesi gençlik hareketlerinin özgürlüğünü de talep ediyor. Gençlik Konferansı'ndan bir delegasyon AGİK toplantısına "Gençlik Kartları"nın tüm Avrupa ülkelerinde geçerli olması için öneri götürdü.

KOMKAR örgütü 8 Haziran'da "Türkiye'de insan hakları ihlalleri" konusunda iki basın toplantısını düzenledi.

Paralel Aktivitelerin yüklü programından bazı toplantıları şöyle sıralayabilirim:

- *Avrupa'da güvenlik ve işbirliğinin insani boyutuna sendikaların katkısı demokratik bir öğretmenler birliği inşası ve demokratik eğitim sistemi*
- *Doktorlar, ahlak ve işkence*
- *Değişen bir Avrupa'da insan hakları*
- *Romanya azınlıklar sorunu*
- *Sovyet Moldavya'da bugün*
- *İşkencenin sonuçları üzerine bilginin yaygınlaştırılması ve insan hakları eğitiminin genişletilmesi. BM İnsan Hakları Bildirgesi'nin 10. maddesinin uygulanması (Amnesty International düzenliyor)*
- *Avrupa'da mülteciler*
- *Doğu'da ve Batı'da insan hakları*
- *Kadınlar ve insan hakları*
- *İleriye yönelik stratejiler ve kadınlara karşı ayrımcılığın yok edilmesi konvansiyonu*
- *Değişen Avrupa'da azınlık hakları*
- *Mark Curtis davası (ABD'li ve sahte bir dava ile 25 yıla mahkum edilmiş sendikacı)*
- *İnsan hakları ve elektronik hafıza kontrolü*
- *Stalinizmden demokrasiye (Macaristan'dan Barış Konseyi)*

Yukarıdan da kolaylıkla anlaşılacağı gibi Kopenhag Haziran sonuna kadar yoğun günler yaşayacak. Ancak Dünya Futbol Kupası karşılaşmalarının başlaması ve televizyonu futbol maçlarının işgal etmesi, Danimarka halkının aşırı futbol düşkünlüğü sanırım toplantılara katılımı etkileyecek.

FAHİŞELİK - SAVUNMAK MI, MAHKUM ETMEK Mİ?

Fahişelik erkeklerin talebi üzerine kurumlaşıyor. Fahişelik bir takım kadınların yalnızca kolay para kazanma isteği ile vücudunu bir meta olarak satması gibi basitçe açıklanamaz.

☐ Nimet Korkmaz

Fahişelik, 438. maddeyle (fahişeye tecavüz edilmesi halinde saldırganın cezasının 2/3 oranında indirilmesini öngören yasa maddesi) birlikte gündeme gelen tartışma sürüyor. "Fahişelik bir meslektir" diyen kadın hareketine yönelik bir soru da diyebiliriz buna.

"Evet, bu yasa maddesi insan haklarına aykırı. Bu maddeye karşısınız. Ben de karşıyım. Ama siz söylediklerinizle fahişeliği savunur konuma geliyorsunuz. Oysa fahişelik kadını meta haline getirir. Fahişeliğe karşı çıkmak, fahişelik kurumunun ortadan kalkmasını savunmak gerekir." deniyor. Doğru yanları olmakla birlikte sorunun boyutları çok yönlü olan, ayrı ayrı dikkatle düşünülmesi gereken noktalardan oluşan bir sorun. Gerçeğin pek çok rengi olduğu gibi, fahişeliği savunmak mı, yoksa mahkum etmi mi şeklindeki bir ikilem ilk bakışta doğru gelmiyor bana.

Bir soru. Fahişelik ne zamandan beri var? Fahişeliğin ortaya çıkış nedenleri nelerdir?

Toplumların gelişimine baktığımız zaman ilkel dönemlerde fahişelik diye bir mesleğin varolmadığını görüyoruz. Aynı klanın üyesi kadın ve erkeğin -aralarında kan bağı bulunmasa bile- cinsel ilişkisini yasaklayan cinslik tabusu dışında ne kadının ne de erkeğin cinsel yaşamları sınırlandırılmış. Kimse kimsenin sahibi olmadığına göre, cinsel tabular kadının cinselliğini kısıtlamadığına göre, çifte ahlak standardı olmadığına göre, para tanımlanmadığına göre, aile kadını-sokak kadını, iffetli-iffetsiz kadın ayrımları olmadığına göre, erkek egemen bir anlayış, bir toplum ve aile varolmadığına göre fahişelik diye bir mesleğin yokluğu çok doğal.

Fahişelik erkeklerin talebi üzerine kurumlaşıyor

Fahişelik ortaya çıkışı ile ataerkil ailenin ortaya çıkışı birbirine paralel. Ataerkil aile ile birlikte kadının cinselliği de pek çok etkinliği gibi kısıtlanmaya yok sayılmaya başlanıyor. Erkekler kadınlarla soylarının devamı için evlenir hale geliyorlar. Bu dinlere de yansıyor. Kadın ve erkeğin evlenmesi, aile kurması hep insan neslinin üremesi ve tabi ki baba soyunun devamı açısından önem taşıyor. Kadın ve erkeğin aile içindeki beraberliklerinden cinsel olarak zevk almaları hiç önemli değil. Aksine günah bile. Kadının cinselliği öylesine baskı altına alınmış ki, cinsellik kadın için öylesine tukaka durumdaki örneğin İncil'de İsa'nın anası Meryem kızoğlan kızken hamile kalıyor. Yani cinsel birleşme olmasızın. Kadınlar için bu denli günah, pis, olan cinsellik erkekler için çok önemli. Erkekler soylarının devamı için evlenirken zevk aracı olarak da fahişelere ve oğlanlara gereksinim duyuyorlar. Yani aile kadını ve diğer bir kadın, zevkle cinsel ilişki kurmanın günah olmadığı başka bir kadın ayrımı erkekler tarafından yapılmaya başlanıyor. Talep olmadan arz olmaz. Fahişelik erkeklerin talebi ile kurumlaşıyor. Fahişelik bir takım kadınların yalnızca kolay para kazanma isteği ile vücudunu bir meta olarak satması gibi basitce açıklanamaz. Fahişeliğin ortaya çıkışını ve günümüze dek gelmesini sağlayan erkelerin talebi, erkek egemenliğinin getirdiği bir sonuç.

Evet, fahişelik kadını metalaştırıyor. Ama biraz da işin bir başka yönüne bakalım. Aileyi! Özellikle bizim toplumumuzda yaygın bir aile kurma biçimi var. Görücü usulü. Görücüye çıkan bir kadını bir takım meziyetleri; en önemlisi bekareti, güzelliği, işbilirliği, uysallığı vb. görücüler tarafından ince elenip sık dokunurken kadın bir meta değil mi? Altın karşılığı veya başlık parasıyla satılan kadın meta değil mi? Anlaşarak bile evlenilse çoğu zaman görücüye çıktığında dikkat edilen meziyetleri önemli değil midir? Ne yazık ki erkek egemen bir toplumda kadın her zaman bir meta, bir cinsel obje olarak görülmektedir. Aile kadını olarak nitelendirilen ve evlenmeye koşullanan, evlenmek için de her şeyden önce bakire, eline erkek eli değmemiş namuslu olması beklenen kadının fahişeden tek farkı var. Bu fark toplum tarafından onaylanan bir biçimde (evlenme cüzdanıyla) ömür boyu aynı adama vücudunu, cinselliğini satmaktır. Namuslu kadın olarak kocasına boyun eğecek, cinselliğini yaşayamacak, kocası her istediği an onun cinsel isteklerini karşılayacaktır. Evlilik içi tecavüzlerin bu kadar yoğun oluşuna şaşmamak gerek. Erkek-egemen değerler kadını meta olarak görüyor, kullanıyor. Kimine evlenme cüzdanıyla, kimine vesikayla.

Fahişeliği kurumlaştıranlar, onları neden aşağılıyorlar

Erkek egemenliğinin sonucu

Bir de yine erkek egemen çifte ahlak anlayışı karşımıza çıkıyor. Hani şu "kadının iffeti, erkeğin elinin kiri" hikayesi. Ağız, burun gibi bir organ olması gereken cinsel organ, ne hikmetse kadında namus simgesi oluruvermiş. Kadının namusu cinsel organında. Erkeğin namusu ile cinsel organının pek ilintisi yok. Birden fazla kadınla birlikte olması çapkınlık, erkeklik kanıtı. Erkek birden fazla kadınla birlikte olduğu için namussuzlukla, kirlenmişlikle hiç bir zaman suçlanmamıştır. Yapılan eylem aynı, ama eylemi yapan cinsler açısından durum farklı. Erkek çapkın, kadın (para karşılığı olmasa bile) fahişe. Erkek egemenliğinin getirdiği bir sonuç daha.

Bugün kadınların neden fahişe olduğunu az çok biliyoruz. Ekonomik zorluklar, çifte ahlak anlayışının getirdiği ve kadına fahişe damgasını basarak başka bir yaşam kurmasını engelleyen toplumsal yasalar, cinselliğini yaşayamayan kadınların bilinçli olarak fahişelik yapmaları. Kadına yönelik bunca yasaklama varken fahişe diye nitelendirilmek çok kolay. Kadın, sokakta güler fahişe, flört eder-fahişe, akşam karanlığına kalır-fahişe. Örnekleri uzatmak olası. Toplumda en kabul gören, acıma duygusuyla hoşgörülen fahişeler "kötü yola zorla düşürülen veya aç kaldığı, başka çaresi olmadığı için bu işi yapan fahişeler. Ama eğer bir fahişe mesleğini zevkle yaptığını söylerse o zaman tüm şimşekleri üzerine çeker. Acaba neden kadının fahişelik yapmasını talep eden erkekler, erkek değerler suçlanmaz? Kadınlar kolay para kazanmak için de fahişelik yapıyorlar, yapacaklar da. Kolay para kazanma tutkusu ne yazık ki kolay sökülüp atılmıyor insan benliğinden. Geçmişte sosyalizmin kalesi dediğimiz ülkelerde yolsuzluk, dolandırıcılık suçundan idam edilenlerin - bunlar içinde KP üyeleri de var- varlığını duyduğum da şok geçirmiştim. Ya da yine sosyalist ülkelerde fuhuş kurumları yıllarca önce ortadan kaldırıldığı halde fahişelik yapan kadınların varlığını duyduğumda. Demek ki yalnızca kurumları ortadan kaldırmak yeterli olmuyor. Başka pek çok şeyi sorgulamak, çözümlemek gerek.

Erkek egemen bir toplumda fahişelik de, aile kadınlığı da kadını bir meta, bir cinsel obje olarak erkeğe sunuyor. Fahişeliği sorgular ve mahkum ederken aileyi de unutmamalı. Eğer iffetli kadınlar varsa bu, iffetsiz kadınların varlığından kaynaklanıyor.

Fahişelik kurumu ortadan kaldırılacaktır, ilerde bu kurum yok olacaktır demek bence yeterli değil. Bunun için öncelikle erkek egemen değerlerin, çifte ahlak anlaşının, ataerkil ailenin ortadan kalkması gereklidir. Başka bir deyişle ben, kadının cinselliğini de diğer etkinlikleri gibi kısıtlayan, erkeğin sahipliğine sunan, cinsel obje, meta konumuna getiren, değerler sisteminin yokolmasıyla buna bağlı olarak her iki cins için de zevk ve ihtiyaç olan cinsel ilişkinin alım-satım konusu yapılmaktan çıkmasıyla fahişeliğin ortadan kalkacağına inanıyorum.

Bunlar benim düşüncelerim. Birlikte tartışmaya ne dersiniz? ●

Erkek egemen bir toplumda fahişelik de, aile kadınlığı da kadını bir meta, bir cinsel obje olarak sunuyor. Fahişeliği sorgular ve mahkum ederken aileyi de unutmamalı. Eğer iffetli kadınlar varsa bu, iffetsiz kadınların varlığından kaynaklanıyor.

Fahişelerin yaşamını konu alan filmler bir dönem moda idi.

BAHARDA TOMURCUKLANAN TÜRK SİNEMASI

Karartma Geceleri - Türk aydının değişmeyen kaderi

Kaçan bir insanın yalnızlığı, güçsüzlüğü, onu ayakta tutan dostlukları, birdenbire karşısına çıkan ihanetler.. Karartma Geceleri, dönemin koşulları içinde somut, yaşayan bir insanı getiriyor karşımıza.

❒ Sadık Albayrak

"Splendor Sineması"nın afacan makinisti kahvede oturmuş pinekleyenlere, "elbet gitmezsiniz sinemaya, na'solsa herşeyiniz var. Düşlere ihtiyacınız kalmadı artık" diyordu. Bizim her şeyimiz yok. Şükür ki, henüz düşlere ihtiyacımız da var. Uyanıkken görülen düşlere... Bizi henüz gidilmemiş en güzel denizlere götürecek düşlere... Sinemaya da... Mayıs ayı Türk Sinemasının patladığı ay oldu. Çok kısa bir süre de olsa afişlerde Holivut filmlerinin yanısıra bizimkiler de yeraldı. Bahar'da tomurcuklanan Türk Sineması 90'ı izlemek herkese düşüyor, bana ise açan güllerin niteliklerini araştırmak kalıyor.

Kırklarda bir hapishane

Filmlerden ikisi roman uyarlaması. Aynı dönemlerde geçen, yazarlarının özyaşamlarına dayanan romanlar bunlar. **Kanlar Koğuşu**, **Kemal Tahir**'in Malatya Hapishanesi notlarından oluşturduğu yapıt. Kırkların başları, dünya da savaş var. Türkiye'de ise düzmece suçlamalarla içeriye kapatılmış aydınlar. Kanlar Koğuşu'nda bu aydınlardan birinin Anadolu insanlarıyla, onların gerçekliğiyle karşılaşması, onlarla kurduğu ilişkiler var. **Halit Refiğ** romana bağlı olarak, o insanları ve bu aydının onlarla geliştirdiği ilişkileri sıcak, yumuşak bir anlatımla perdeye getiriyor. Filmin erdemi de burada, sıcak, kanlı canlı bir insan gerçekliğinin kurulabilmesi. Karekterlerinin çeşitliliği, yaşadıklarının etkileyici bir biçimde izleyiciye sunulabilmesi. İki buçuk saatlik uzunluğuna karşın ilgiyi ayakta tutan da bu.

Oyuncuların başarısı Refiğ'in mekanı da değerlendiren sinema anlatımıyla bütünleniyor. Baştan sona hapishanenin kapalı atmosferinde geçmesine karşılık tekdüzeliğe ve sıkıcılığa düşmeyen bir film var karşımızda.

Öte yandan, bir yazarımızın sanatında belirleyeci olmuş bir dönemi izlemek de bir başka keyif. Filmde aynı davadan hapis **Nazım Hikmet** de var. Duvara asılı portresi ve yazar üzerindeki manevi etkisiyle.. Sanki film boyunca olup bitenleri izliyor. Son sözü de o söylüyor: "Namuslu, çalışkan Türk halkını anlatan, ona layık eserler üretmeliyiz."

Baskının karanlık sularında

Karartma Geceleri ise **Rıfat Ilgaz**'ın savaş yıllarında yaşadıklarına dayanıyor. Türkiye savaşın dışında ama boğucu etkisinin altında. Burada da aydınların peşinde devlet. Daha önce kapatamadıklarının. Yakalananlar ünlü Sansaryan Han'na götürülüyor. Tabutluklar, dayak, işkence... Türkiye'nin değişmeyen gerçekleri. **Mustafa Ural**, Rıfat Ilgaz'ın filmdeki adı, kaçıyor bunlardan. Yayınladığı kitaptan, şiirlerinden dolayı suçlanıyor.

Yönetmen **Yusuf Kurçenli**, yazarın kaçısına çeviriyor kamerasını. Kaçan bir insanın yalnızlığı, güçsüzlüğü, onu ayakta tutan dostlukları, birdenbire karşısına çıkan ihanetler... Film, dönemin koşulları içinde, somut, yaşayan bir insanı getiriyor karşımıza. Tarihsel/toplumsal ortamın belirleyiciliğinde gelişen bir insan serüvenini... Bu serüvende yansıyan dönemin tipik yüzü. Aydına, gerçeğe, insana düşman bir devlet gerçeği.

Kurçenli sakin bir tavırla kuruyor filmini. Polisiye bir gerilimden alabildiğine uzak durarak, insana yöneltiyor dikkatini. Mustafa Ural'ın yalnızlığına, kıstırılmışlığına, kendini sorgulamasına, bireysel ilişkilerindeki değişmelere. Altını çizmeden, incelikli bir yaklaşımla.. Bütün baskılara karşın ayakta kalan, yenilmeyen bir insan geçip gidiyor filmden. Uzun koridor boyunca **Mustafa Ural** bugünlerde yürüyor sonda. Tarihin koridorunda aynı kalansa TC devletinin aydına karşı baskıcı, işkenceli politikası.

Pencereleri de kapatan bir film

Benzer bir konu **Memduh Ün**'ün yönettiği **Bütün Kapılar Kapalıydı**'da da var. 12 Eylül sonrası 7 yılını hapiste geçiren **Nil**'in çıktıktan sonraki günlerini ele alıyor, işkencenin üzerinde bıraktığı etkileri işlemeye çalışıyor. Ama nasıl bir anlayışla? Özentili, abartılı, yapay. Filmin tek karesinde bile insani, sıcak bir atmosfer yaratamıyor **Memduh Ün**. Senaryocunun ve yönetmenin uydurduğu birer kukla olmaktan öteye gitmiyor tipler.

Öte yandan 12 Eylül gerçeğine tutarlı bir bakış açısından yoksun bir film **Bütün Kapılar Kapalıydı**. Sözgelimi polisler **Nil**'in evini bastıklarında kitaplarını dağıtırlar. Bunların arasında vurgulanan tek kitap Söylev'dir. Ün 12 Eylül'ün Atatürk'e karşı olduğunu anlatmak ister. Oysa gerçek tam tersi değil midir? 12 Eylül'den sonra okullarında, üniversitelerde, hapishanelerde "Nutuk" tedrisatı yapılmıştır.

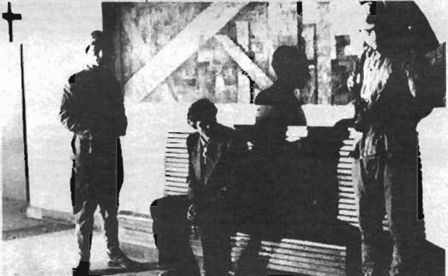
Bir yaşamın içeriği belirlenmeden onu anlatmak mümkün mü? Nil'le karşımıza çıkarılan tip kimdir? İdealleri nelerdir? Hapse girmeden neyi amaçlar? Çıktıktan sonra düşkırıklığını artıran ve intihara dek götüren nedir? Bütün bu soruların yanıtsız kaldığı bir yapısı var filmin. Böylelikle yaşamının anlamı kavramadan, benimsemeden anlatılan bir kişinin çektiği acılar, yaşadığı karabasanlar birer özenti olmaktan öteye gitmiyor.

Sonuç olarak, Bütün Kapılar Kapalıydı'da ne 12 Eylül gerçeği ne işkence gerçeği anlatılabiliyor. Tam tersine, işkenceye karşı, onu mahkum eden bir film yerine işkenceyi çoğaltan bir film çıkıyor ortaya. Bakın diyor, işkence ne korkunçtu... Aman size de çıkabilir.

Kırılmış birey enkazları

Benzeri bir sonuçla **Barış Pirhasan**'ın ilk filmi **Küçük Balıklar Üzerine Bir Masal**'da da karşılaşıyoruz. Pirhasan filminde değer yargıları aşınmış, birbirlerine, saldırarak, yalan söyleyerek, evlilik dışı ilişkilerle çıkmazları aşmaya çalışan insanları anlatmayı deniyor. Fakat ortaya çıkan film bu amaçlananlardan öylesine uzak ki. Bir kere belirli bir toplumsal/tarihsel çerçeveye oturtamıyor Pirhasan karekterlerini. Soyut ve yapay bir ortam içinde gezinip duruyor tipler. Sonra, yaşamda hep olumsuz yanları ele aldığı için kötülüklerin, çirkinliklerin peşpeşe sıralandığı tekrarlandığı bir film; giderek kaba bir sanatsal biçim çıkıyor ortaya. Örneğin karı koca kavgaları. İnsanlar belki böyle kavga ederler fakat bir sanat eserinde böylemi canlandırılır? Böyle canlandırılması yönetmenin bize neyi taşımasına yarıyor?

Bir başka terslik, **Pirhasan**'ın kişilerinin eski devrimcilerden olduğunu ima etmesi. Tıpkı Ün'ün filmindeki gibi burada da tiplerin önceki durumları belirsiz, seyircideki oluşmuş şablonlara seslenen bir anlayışla yansıtılıyor. Sonuçta amaçladıklarına varamayan yapay, kaba bir film çıkmış ortaya.

Yönetmen Yusuf Kurçenli baskı karşısında kıstırılan insana çeviriyor kamerasını

Yozlaşan aydın

Genç yönetmen **İrfan Tözüm** İkili Oyunlar'da **Bilgesu Erenus**'un oyunundan uyarladığı senaryoya dayanıyor. **Küçük Balıklar**'da ima edilen yozlaşma teması burada geniş bir perspektifle tarihsel süreç içinde ele alınıyor. 68 Kuşağının geçen 20 yıl boyunca giderek düzenle uzlaşmasına ve bütünleşmesini anlatıyor.

Üç zaman kesiti içinde, başarılı bir kurguyla içiçe geçirerek... 1978 yılında kırda, **Erol'la Nur** evliliklerini, geçmişlerini, bugünlerini sorguluyorlar. Geçmişlerini, 1968'i, üniversitelerini... Bugünlerini, üniversitede araştırmacı **Erol**'la, bankada uzman **Nur**'u.. Geleceklerini ise **Bilgesu ve Tözüm** sorguluyor. 1988'deki **Erol'la Nur'u**... Boşanmışlar, biri holding profesörü, öbürü emekli bankacı. Düzenle bütünleşmiş, onun bir parçasına dönüşmüş aydınlar.

İkili oyunlar bu konuyu derin bir eleştirel yaklaşımla başarıyla işliyor. Kahramanların süreç içindeki değişimlerini dinamik bir biçimde seyirciye yansıtan bir kurgusu var. Simgelerle benzetmelerle zenginleştirilmiş bir biçim oluşturmuş **İrfan Tözüm**. Filmin tek kusuru bir filmin taşıyabileceğinden daha yüklü içeriği.

İkili oyunlar derin içeriği, özgün biçimiyle başarılı bir filmi sonuç olarak. ●

Düzeltme: Geçen sayımızdaki "Çingeneler Zamanı" yazısı **Behçet Çelik** arkadaşımıza aittir. Düzeltir, özür dileriz.

BİR DOKUN BİN AH İŞİT

YAZICILARI:
M.Ö. 141
M.N. 142
H.K. 163

"Hayallerim Aşkım ve Sen"

Tarihi yaşıyoruz. Yaşadığımız tarih yaşanmış tarihi ellerinin arasına almış avuçluyor. Bu bana Steinbeck'in ünlü romanı "Fareler ve İnsanlar" daki sevimli azman Leni'yi anımsatıyor. Öykü bilinir. Leni, fareleri avucuna alıp okşar severken farkına varmadan onları öldürür. Yaşanmış tarih yaşadığımız tarihi avuçluyor. Leni gibi mi orası henüz belli değil.

Ama kesin olan bir şey var. Ne yapuysak inanarak yaptık. Tarihe yüreğimizi, aklımızı, sevgimizi ve inancımızı koyduk. Özgürlük, adalet, eşitlik ateşiydi bizi tutuşturan.

Ey sevgili, bu ateşi söndürme! "Tarihsiz bıktırılere imzanı atma" Hayallerini ve aşkını unutabilirsin, kendini unutma.

TBKP Kuruldu ve Dağıldı

4 Haziran 1990 günü saat 11.02'de resmen kuruluş dilekçesini veren TBKP, aynı gün saat 14.00 sularında yapılan Genel Yönetim Kurulu toplantısından sonra dağıldı. Toplantıda alınan bir karara göre, GYK üyeleri il ve ilçe örgütlerini oluşturmak üzere Anadolu'ya dağıldılar.

Çevreye Bir Hisse de Bizden

Ankara'da dağ-taş çevre konulu pankart ve flamalarla donatılmış. İşte bir iki örnek:

"Türküm, doğruyum, çalışkanım, Çevremi sever korurum."

"Yemin ettik biz Belediye işçileri, çevremizi temiz tutup korumaya."

İlk Tepkiler

TBKP'nin resmi kuruluşu üzerine ilk tepkiler gelmeye başladı. Kuruluşun ilanıyla birlikte bazı alışkanlıklarından vazgeçtiğini duyuran TBKP yönetiminin bu tutumuna ilişkin olarak Umum Lokantacılar, Büfeciler ve Restorancılar Federasyonu Başkanı Nizamettin Özmutlak şunları söyledi:

"TBKP, kuruluş kutlamasını yemekli bir davetle yapmamakla bizi zor duruma soktu. Oysa biz kendilerine gereken kolaylığı göstereceğimizi söylemiştik. Bu anlaşılmaz tutumu protesto ediyor ve TBKP yönetiminden derhal bir açıklama bekliyoruz."

Yoktur Birbirimizden Farkımız

"Kürtleri bizden ayrı saymıyorum ki... Aynı ailedeniz. Nitekim benim gelinim Vedat Dalokay'ın kızıdır. Kürttür. Bizim ailede gelin tek başına Kürt diye şimdi o azınlık mı sayılacak?"

Dışişleri Bakanı
Prof. Ali Bozer

Türkiye: Politik Rakım eksi 1990

S.Ö'ın Başbakan adaylığı üzerine duyulan tepkiler memleketimizin politik seviyesini ciddi bir göstergesi oldu.

M. Yılmaz: "Ciddiye almıyorum. Bu konuyu ciddiye alanları da ciddiye almıyorum."

E. İnönü: "ANAP'ın iç meselesidir. Karışmıyorum."

A. Pehlivanlı: "Helal olsun, S.Ö., M. Yılmaz'dan daha cesur çıktı."

M. Gürdere: "İşler kolaylaşır. Haftalık görüşme yatak odasında olur."

Papatyalı Feminist: "Kadınlar her yerde. Çok duygulandım. Bir kadın, ah evet bir kadın başbakan olacak. Kadınlar dayanışmaya. En büyük S.Ö. başka büyük yok."

BİRLİK SÜRECİNDEN BEKLENENLER

15 Nisan deklarasyonundan sonra birleşik partinin kuruluş çalışmaları hızlandı. Eğer birlik süreci başta öngörülen hız ve kanlımı sağlamayı başarabilirse, Marksist solun geniş bir kesimi içinde bulunduğumuz koşulların sağladığı şans ve fırsatı değerlendirme becerisini gösterecek; ve yıllardır beklediğimiz emekçi alternatifini oluşturabilecektir.

Şimdi hem tek tek Marksistlere hem de örgütlü yapılara düşen görev, bu fırsatın çar çur edilmeden değerlendirilmesidir. Çeşitli nedenlerden dolayı bugün yakalanmış olan olumlu moment kaybedilirse, hem tek tek yapıların hem de bir bütün olarak Marksist solun tümüyle tasfiye olacağı tehlikesini görmek gerekiyor... Ancak iyimser olmamız için de bir çok etmen biraraya gelmiştir: Bir yandan evrensel düzlemde ortaya çıkan yeni gelişmeler, diğer yandan 10 yıldır baskı ve örgütsüzlük koşulların yaşıyor olmamız birleşik parti için olumlu nesnel dinamikleri oluşturmaktadır. Bununla bağlantılı olarakta öznel konumlar, tavır alışlarda da yakınlık, birliktelik eğilimleri giderek güç kazanmaktadır. Kuşkusuz birliğin değişik bileşenleri bugünkü aşamaya farklı konum ve etkilenme ortamından geldiler. Bu ise birleşik parti için olumlu bir kazanım olacaktır. Öyleki yasal Marksist partide birliği savunan tüm kesimlerin hemen hepsi, çeşitli görüşlerin içinde barındığı, azınlığın hakkının korunduğu bir parti; çoğulcu, demokratik bir sosyalist toplumu savunmaktadırlar.

Bundan sonra yapılması gerekenler

Fiilen başlayan kuruluş süreci ve bundan sonra yapılması gereken ler açısından neler söylenebilir?

İlk olarak 15 nisan deklarasyonuna tamamıyla katıldığımı belirteyim. Deklarasyon yeni partinin oluşma biçimi konusunda sağlıklı bir yaklaşım benimsemiştir. Artık Marksist bir partide sözünü söyleyip, kararını veren, partinin asıl sahipleri, yanı sıradan üyeleri olacaktır. Bu ise klasik (ya da ortodoks) parti anlayışından radikal bir kopuşu ifade etmektedir.

Hem partinin oluşma biçimi hem de daha sonraki tüm politikalarının belirlenmesinde taban insiyatifinin öne alınmış olması iyi bir şey, ama esas sorun bu mekanizmaların nasıl yaratılıp, fiilen yaşama geçirileceğidir. Bu ise ilk olarak terminolojik bir reddiyeyi gündeme getirmektedir. Başka bir deyişle demokratik merkeziyetçilik olarak tanımlanan parti içi ilişki kalıpları tümden reddedilmelidir. Bunun için çöken KP'lerin sosyalizm idealine, kendi toplumlarına yaptıkları tahribatların yeterince örnek oluşturması gerekir. Gerçi 15 Nisan deklarasyonu fiilen demokratik merkeziyetçiliği reddediyor; ama bence yapılması gereken açık açık teorik, terminolojik düzlemde reddetmektir. Nasıl ki taban insiyatifi öne alınmışsa, dergi, gazete yazı kurullarının oluşumu da aynı anlayışla ele alınmalıdır. Parti somut olarak ortaya çıkınca (kuruluş kurultayı olabilir) teori, politika dergileri ve gazete için kampanya açar. Her üye her birey ilgi duyduğu, çalışmak istediği dergi (ya da dergiler) için örgütlü çabaya girişebilir ve örneğin merkez olarak seçilen illerde, ilçelerinde katılımıyla ile yazı kurulları oluşturulur. Onların temsilcilerinin bulunduğu platformda ana yazı kurullarını, çalışma ilkelerini seçer, belirler.

Partinin programatik hattı bugünün sorunlarına nasıl yanıt vereceği üzerine oturmalıdır. İnsanlar gelecekteki "mutlu dünya" dan çok haklı olarak bugünü yaşamak istemektedirler. Günlük pratik yaşamının iyileşmesi için kimin daha sağlıklı alternatifi varsa elbetteki onu seçeceklerdir. Dolayısıyla parti, emekçilerin somut günlük sorunlarını nasıl ve hangi yollarla çözümleyebileceğini inandırıcı bir biçimde ortaya koymalıdır.

Şiddetin her türünü reddeden parti, yeni bir kültürün, diyaloğlara dayanan politikaların taşıyıcısı olmalıdır. Değişen dünya koşullarında eskisi gibi tekbenci, dar, çatışmacı politikalara yer yok artık. Ayrıca gelecekteki sosyalist toplum projesinin de tam da böylesi bir yeni kültür koşullarında savunulabileceği de son gelişmelerle daha net olarak ortaya çıkmaktadır.

Parti, toplumdaki tüm yeni hareketlerden etkilenmeye hazır olmalıdır. Ancak bu yolla etkileyici olabilir. Feminizm, yeşiller, antimilitaristler neden 15 Nisan toplantısında yoklar? Buna yanıt verilmeli ve kuruluş sürecine bu kesimlerinde katılması için çaba harcanmalıdır.

Mecliste grup oluşturma gibi bir olanağın akını çizmek gerekir ve olanak mutlaka değerlendirilmelidir. "İlke" sorunları çıksa da, bunu aşmanın yolları aranmalıdır.

Birleşmek sentezi zorunlu kılmaktadır. Sentez ise karşılıklı etkileşim sonunda şu ya da bu eski parti değil, her şeyi ile yeni, herkesten bir şeyler taşıyan parti olacaktır. Daha şimdiden eski kimliğimizi, gömleğimizi çıkarmalı ve kendimizi birleşik partinin üyesi, tarafları gibi görmeliyiz.

Son olarak birleşme sürecinin başladığı şu günlerde TBKP'nin yasallık başvurusunu anlayışla karşılamak gerekir. Çünkü TBKP birleşik partinin garantileri ortaya çıkınca kendi varlığına son vereceğini açıklamıştır. Buna karşın TBKP 'nin bugünkü özgül konumu ve demokrasi mücadelesinin bugünkü aşaması yasal başvuruyu kesinlikle zorunlu hale getirmiştir. Gerici yasaların kaldırılması ve komünizmin meşru, yasal görüldüğü toplumsal, siyasal zemin, birleşik parti için önemli bir kazanım olarak görülmelidir.

Mirza TURGUT
Özel Tip Cezaevi CEYHAN

Müebbet Ceza Ağırlaştırılıyor

5 Şubat tarihinde Hükümet, meclise cezaların infazında iyileştirmeler yapan, artık tüm mahkumların şartlı tahliye hakkından yararlanmasını sağlayan yeni bir yasa hazırladıklarını, yasa teklifini meclise sunduklarını duyurdu.

Adalet Bakanı, Televizyon ve basında, bundan sonra hiçbir mahkumun infazının tamamen yakılmayacağını, bütün mahkumların şartlı tahliyeden yararlanabileceklerini anlatıp durdu. Ama aynı taslakta, TCK'nın 13. maddesinin son fıkrasının yürürlükten kaldırıldığından hiç söz etmedi.

Oysa tasarının 3. maddesiyle, müebbet cezanın 36 yıl üzerinden hesaplanarak infaz edilmesini hükme bağlayan TCK'nun 13. maddesinin son fıkrası, yürürlükten kaldırılıyor.

Hükümetin ve Adalet Bakanlığının amacı, 3267 sayılı infaz yasasıyla, müebbet cezanın 36 yıldan 40 yıla çıkarılmasını pekiştirmektir. Bunu, sessizce, kamuoyundan gizli bir şekilde yapmak istemektedir. Çünkü, şimdiye kadar müebbet ceza 36 yıl üzerinden infaz edilmekteydi. 3267 sayılı yasa ile müebbet cezanın 40 yıla çıkarılmasının çelişkilik yarattığı artık geniş kamuoyuncada anlaşılmıştır.

Müebbet cezanın 40 yıl üzerinden hesaplanmasına, müebbetliklerin iki yıl fazladan ceza çekmelerine yol açan 3267 sayılı yasa ise, yeni ayın Anayasa Mahkemesindedir. Cezaların infazında eşitsizlik getiren bu yasanın anayasa Mahkemesince iptal edileceği beklenmektedir. Adalet Bakanlığı ve Hükümet, Anayasa Mahkemesinin, böyle bir iptal kararı vermesini önlemeye çalışmaktadır.

Hükümetin bu tasarısı, Adalet Komisyonunda 1.3.1990 tarihinde aynen benimsenmiştir.

Hukukçuların, basının ve kamuoyunun, müebbet cezanın ağırlaştırılmasına yol açacak bu yasa tasarısının, yasallaşmaması için, gereken duyarlılığı göstermesini beklemekteyiz.

Mahmut Çiğdemal / Nazmi Şaşmazlar
Kapalı Cezaevi C-6 / Muğla

YIKILAN HEYKELLER

21 Mayıs 1990 günü radyo ve tv haber bültenlerinden, Kuzey ve Güney Yemen'in birleşmeleri nedeniyle, Güney Yemen'deki meydanlarda bulunan K. Marx ve Lenin heykellerinin kaldırıldığını, yıkıldığını öğrendik. Benzer gelişmeler daha öncede Doğu Avrupa ülkelerindeki değişim sürecinde yaşanmıştı.

Şurasını açıkca belirtmek gerekir ki bu olaylar, haberler önce insanı ister istemez "duygusal" olarak sarsıyor. Ama duygusallıktan sıyrılıp, gerçekçi düşündüğümüzde, dahası "heykelleri yıkılan" Marx'ın, Lenin'in yöntemiyle sorunu incelemeye çalıştığımızda karşımıza daha farklı bir tablo çıkıyor.

Örneğin, ne Marx, ne de Lenin hiç bir zaman görüşlerinin dogmalaştırılmasına razı olmamışlar ve bu tehlikeye karşı sürekli savaşım vermişlerdir. Onlara göre yapılması gereken, toplumsal gelişmenin yasalarının kavranması ve toplumsal gelişmenin bu yasallığına uygun taktiklerin, politikaların geliştirilip, yaşama geçirilmesiydi. Onlara göre, toplumsal gelişmenin gerçek dinamikleri bizzat toplumun kendisiydi. Kaldı ki onların putlaşmaya da gereksinimleri yoktu!

Öyle ki, lenin'in cesedinin mumyalanarak mozeleye yerleştirilmesi fikrine, Lenin'i çok iyi tanıyan ve O'nun bu konudaki görüşlerini ve düşüncelerini çok iyi bilen bir kişi olarak yaşam ve kavga yoldaşı olan eşi Krupskaya karşı çıkmıştı.

Burada şöyle bir gerçekle karşılaştığımız düşüncesindeyim:

Toplumsal gelişmenin, doğal, yasal ilerlemesine uygun politik taktikler geliştiremeyenler, her zaman için putlardan, dogmalardan yarar ummuşlardır. Bu nedenle bir anlamda kendi ideolojik, politik yetersizliklerini Lenin'in, Marx'ın heykelleriyle, onların görüşlerini dogmalaştırarak aşabileceklerini, sorunların böyle çözebileceklerini sanmışlardır. Güneşin balçıkla sıvanamayacağı gibi; politik ideolojik yetersizlikler, hatalar, toplumsal gelişmenin doğal yasasına aykırı "zorlamalar"da, heykellerle, dogmalaştırılan ideolojilerle gizlenemez.

Elbette yaşanan bu süreçte "ulusal benliğin, kimliğin" artan önemini de vurgulamalıyız.

Bence bu "heykel yıkımı" olgusuna bir de bu açıdan bakmaya çalışarak, şu gerçeği bir kaz daha düşünelim:

Marx, Engels ve Lenin'in, kendilerinden önceki bilim adamlarının ve filozofların birikimlerine dayanarak, dehaca ortaya koydukları toplumsal gelişmenin doğal yasaları ve buna uygun politikaların geliştirilmesi gerekliliğini, acaba onların heykellerini meydanlara dikerek, görüşlerini dogmalaştırarak mı sağlayabiliriz, yoksa Onların düşünce yöntemlerini, felsefelerini, kendimize kılavuz edinerek, günümüz gerçeklerini inceleyip., analiz ederek, bunlara uygun politikaları bizzat bizler üreterek mi?

R. Yasin GÜLSEVEN

HERŞEYİN ÖLÇÜSÜ "İNSAN" İNSAN'IN ÖLÇÜSÜ "DÜRÜSTLÜKTÜR".

İnsanlar ne devrimci ne de komünist olmak mecburiyetinde değildir. Ancak "dürüst" olmak zorundadır. İnsan, sadece sevdiği insanlara karşı dürüst davranamaz, tüm insanlara karşı dürüst olmak gerekir.

Dürüstlük hayatın her alanında geçerli olan bir belgedir. Son zamanlarda bazı eleştirileri kabullenemeyenler şöyle bir yola başvuruyorlar, biz böyle yapmak istemezdik ama koşullar öyle yaptırdı, bu gerçekleri dile getiren bir savunma değil tamamen kendini haklı çıkarmaya çalışmaktır, çünkü yapılan bir eylem "insan hakları"nı ihlal eden bir tutumsa bunu doğru diye gelecek nesillerde ortak etmeye kimsenin hakkı yoktur. Yanlış veya suçsa eleştirisini vermek gerekir, değilse belgelemek başka çıkış yolu yoktur.

İnsan değer verildiği yere gelir, özgürce konuşamadığı bir yerde ne bulunur nede çalışır, insanın yapısında bu vardır. Ne iş yaparsak yapalım, yaptığımız işin özünde insancıllık yoksa "o" iş amacına ulaşmaz. Çok söylenen bir deyim vardır halk arasında, kendine yakıştıramadığın sözü başkasına söyleme, bu deyim canlılığını hiçbir zaman yitirmez, özünde bireyin karşıtını vermektedir. Demokratik olmayan bir iş ve yöntem kimseyi vicdanen rahat ettirmez. Bu yazı kimilerine çok saf, dünyayı toz pembe görme gibi gelir, "ama" her insanın başının dara düştüğünde özlediği bir gerçektir. İş yapan hata yapar, bir iş yapan insanların karşılaştığı zorluklardır, iş yapmayanın sorunu olmaz. İş yapmayan bunu görmek zorundadır.

KUTLU ve SARGIN'ın ölüm orucuna başlamasıyla demokrat kamuoyunda gördüğü destek, anti komünist çevre tarafındanda destek görmüştür, görmesinin nedeni "insani" yönünün gelişmesinden ileri gelmektedir. Demokrasiden yana olan özgürlükleri savunan tam insanların birinci sorunu kendini yenilemesi insan haklarını ülkesinde eksiksiz yerine getirilmesi için mücadele vermek geliyor. Fransız filozof Volter'in şu sözü özgürlük mücadelesi veren her insanın "nüfus cüzdanına" yazılacak sözlerdir, *"ben senin düşüncelerini beğenmiyorum ama özgürlüğün için canımı vermeye hazırım."* İnsanın onurunu koruması dürüstçe yaşaması ancak demokratik bir sistemde yer bulur, mücadele vermeyen insanın bunu tek başına koruması mümkün değildir, örgütlü hareket etmek zorundadır. Dürüstlüğün ölçüsü, paylaşmak, dayanışma içinde bulunmak, halkının ve ülkesi'nin bağımsızlığı için özveride bulunup mücadele vermeden geçer, yoksa elini kolunu sağlayıp yerinde oturmakta dürüstlük değil, sorumluluğunu yerine getirmemektir. Yukarda kendine yakışmayan bir sözü başkasına söyleme demiştik, bu söz yapılan bir işle özdeşleşiyor, **aylnesl iştir kişinin lafa bakılmaz.** Her insan istediği bir şeyi kendinde aramalı, istediğinde benim ne kadar katkım var, yapamadığını başkasından beklememeli... Yoksa eğer, açıkça senin yaptığına saygı duyuyorum demek hiç bir insanı küçültmez, çevresinde itibar kazandırır, açık tutumu...İşın doğasında yanlış vardır, insanın yaşamında yalan ve demoğoji asla...

Mehmet TIRAŞ
İZMİT

YENİLENME GERÇEKLEŞMEDEN BİRLEŞİK MARKSİST PARTİ YARATILAMAZ.

Sosyalistlerin birlik partisi girişiminin ardından yerel platformlarda da "girişim kurulları" oluşmaya başladı. Girişim kurulları görebildiğim kadarıyla Haziran kurultayı öncesinde önüne delegge vs. teknik konuları çözme görevi koyuyorlar. Bu görev gereklidir. Ne ki gelecekte birliğin temelini sarsacak önyargıların aşılması için çok daha kapsamlı konular gündeme alınmalıdır. Parti yapısı, programı, geçmişle bağı, bugünkü süreçte yenilenme vb. konularda bugünden girişim kurulları yerel düzeylerde geniş katılımlı tartışmalar düzenlemelidir. Katılımın en geniş kesimleri kapsamadığı hiçbir karar, tartışma sonuçları, gelecekte birleşik partinin tabanını bağlayıcı olmayacaktır. TİP - TKP birliği tabanın katkılarıyla oluşmadı. Süreç tavanda başlayıp, tavanda sonuçlandı. Bu yöntem kendi içerisinde dinamitlerini barındırır. Ya birlik parçalanır, ya da "ikilem üstünde denge" arayışları sonucu politikasızlığa düşülür. Nitekim TİP - TKP birliğinin sonucunda böyle oldu. TBKP bunalımının tek nedeni politikasızlıktır. Bunun kaynağında ise denge kollama yönteminin benimsenmesi rol oynamıştır.

Birleşik partinin bileşenlerine - yerel düzeyde- baktığımızda geçmişte en olumsuz örnekleri karşılıklı olarak sergilemişlerdir. Bugün ise 12 Eylül yenilgi döneminin ardından olgun bir yaklaşım, esneklik ve birlik yönünde kararlılık egemen olmuştur bu kesimlere. Birlik herşeyin panzehiri gibi algılanmaktadır. Bu tutumda per sağlıklı sayılmaz. Hangi koşullarda nasıl bir birlik sorununu yüksek sesle sormak gereklidir.

Geçmişin sonuçlarına bakarak (Marjinallık gibi) bugün birlik istemek pek gerçekçi sonuçlara varılmasına yardımcı olmaz. Eğer çok boyutlu bir yenilenme sürecinde yol alamamış isek bu birlik içinde tehlike barındıran bir balona dönüşebilir. Birleşik partinin bileşenleri ister örgüt, ister gurup ya da bireyler olarak kendilerini yenileme sürecini hızlandırmalıdırlar. Yenilenme süreci yol almadan birleşik parti sürecinin taşları olumlu yapılara dönüşemeyecektir.

Bugün TBKP örgütsel bir bunalım yaşıyor. TBKP'nin birleşik parti sürecinde önemini hiç kimse yadsımıyor. Bu nedenle TBKP içinde bulunduğu bunalımı aşamaz ise, bu bunalım birleşik parti oluşum sürecine "önemli bir kösteK" olacaktır.

Hiç kimse, hiçbir çevre geçmişini inkar edemez. Ama geçmişin olumlu yanların bugünkü değerlerle harmanlayarak olumsuz değerleri dıştalar. Bu anlamda TBKP parti yapısını yenilemelidir. Parti içi demokrasiyi yaşama geçirerek bu olumlu değeri birleşik partiye taşımalıdır. TBKP'nin bugünkü görüntüsü geçmiş stalinist yapıların dejenere olmuş halini içeriyor. Parti de bir yandan politikasızlık, öte yandan hala merkezcil tutumların egemen olması sonucu yenilenme pratikte bir anlam kazanıyor.

Demokratik mekanizmaların olmadığı bir yapı birlik sürecine tabanın iradesini de demokratik bir tarz da yansıtmaz. Bu anlamda birleşik parti süreci henüz kendini gösterirken TBKP bu süreçte yenilenmiş bir parti görünümünde yerini almalıdır. Örgüt yapısını yenilemelidir. Aksi halde TBKP'nin tabanı birleşik partide "bağımsız" bir tavırla breyler veya guruplar halinde temsil edilmek isteyecektir. Böylesi bir durumda TBKP Merkez Yönetimini şaşırması için hiç bir neden kalmayacaktır. Vakit erken iken düşünülmelidir.

Celal DENİZ
GAZİANTEP

BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER

Bölge Koordinatörleri: İzmir: Mustafa Karakuş. **Adana:** Mustafa Algan. İnönünü Cad. Aydın İşhanı, Asma Kat: 5, No: 607 Tel: 11 04 48

Temsilcilikler: • **Ankara**- Mehmet Sönmez Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 47/25 Maltepe Tel: 230 08 75 • **Taşova (Amasya)**- Ömer Ünal, Ballıca Köyü •**Antakya**- Ferit Lif, İnönü Cad. M.Aslan İşhanı kat 3 No 27 •**Bandırma - (Balıkesir)**- Mehmet Aydın, Kaşif Acar Cad. Dumalar Pasajı No: 36/4 •**Bursa**- Nejdet Filizoğlu, Hacılar Mah. Eceler Sok. Sema Ap. No:1/1 •**Gaziantep**- Halaf Şalvarlı- Bey Mah. Abdullah Edip Çifiçi Cad. No:12/2 •**Bakırköy**- Hamdi Eskioğlu Vahap Ünsever, İstanbul Cad. No:38/7, •**Bayrampaşa**- Selahattin Sabırlı- Hayrettin Altıncevahir, Yenidoğan Mah. Numunebağ Cad. No:36, • **Gaziosman Paşa**- Ufuk Erdoğan, Selimpaşa Cad. Selimpaşa Cad. Yılda İş Merkezi. No:20 D:22-23-24, •**Beykoz**- Ahmet Özgün- İsmail Yıldız, İskele Cad. No:3 Kat:3 Paşabahçe, Tel: 322 61 83, • **K. Çekmece** - Fikret Yılmaz, Fevzi Çakmak Mah. Sultan Murat Cad. Akkaya Pasajı 6/1 •**Eminönü**- Fatih- İsmail Sürücü, Yeşilkulumba Sok. No:56, •**Kadıköy**- İlhan Özer, Osmanağa Mah. Karadut Sok. Şefik Ulaşır İşhanı No:27/6, •**Kartal**- Hamit Akıncı- Mehmet Malkaç- Yukarı Mahalle, Yanlo Sok. No:13/3 B Blok, Tel: 374 32 44, •**Ümraniye**- Ali Şen, Alemdağ Cad. No: 53/C •**İzmir**- Vedat Pekel, 1471. Sok. No: 45/5 Alsancak, •**Denizli**- Atilla Ereren, Doktor Cad. Menteş İşhanı, Kat:3 Tel: 366 20, •**Diyarbakır**- Mustafa Dağcı- İsfendiyar Eyüboğlu-Mehmet Karabulut- Salih şimşek, İnönü Cad. Kahraman İşhanı Kat:4 No: 32 Telx:32732, •**Kocaeli**- Nevzat Cingirt, Ali İhsan Kayalar, Ömerağa Mah. Salkım Sok. ekşiler Han Kat:2 Tel: 14 412 28, •**Mersin**- Adil Alabeyoğlu, Hastane Cad. No:113/6, •**Manisa**- Ramazan Tütüncü, Kuyualan Mah. Erler Cad. No: 113/6, •**Muğla**- Necati Demirel- Özcan Özgür, Belediye İşhanı No:215 Kat:2 Tel: 83 87, •**Sakarya**- Hayri Çifter, Kavaklar Cad. Sürekçioğlu İşhanı, Kat:1 No:38/40, •**Salihli**- Şemsettin Filiz- Eski Garaj Cad. Atatürk Mah. No: 15 •**Çerkezköy-(Tekirdağ)**- Hüseyin Öztürk, Gazi Mustafa Kemal Mah. Edip Sok. Tel: 10 92 •**Antalya**- Ahmet Yalçın Sinan Mah. Atatürk Cad. Birlik İşhanı No:113. •**Eskişehir**- İrfan Pervane- Suat Atsak, İsmet İnönü Cad. Üstün İşhanı No:36 D: 26, •**Tarsus**- Bülent Ufuk Atış, Cengiz Tobel Cad. Yaramış İşhanı No:303 Kat:3, •**Söke**- Mümin Göl İstasyon Cad. No:78 Kat 4/23

YURTDIŞI

Temsilcilikler: •**Federal Almanya**- Aydın Şenesen, Motke Str. 45, 4100 Duisburg, Fax:(49-203) 339 229, Tel: (49-203) 340 395. •**Batı Berlin**- Donau Str. 104, 1000 Berlin 44, •**Avusturya**- Hala Erdem, Mitteisteig 7/19, A, 1040 Wien Te: (43-222) 566 7447, • **Belçika**- Turgay Çeliköz, Choe B. Alsemberg 455, 1180 Brüksel, Tel: (32-2) 345 1076, •**Danimarka**- Ayşe Coşkun, Dyringparken 1222 th, 2660 Brody Str. Tel: (45-2) 544 262, •**Fransa**- Hayri Ata, 57 Rue de in Mare, 75020 Paris Tel: (33-1) 434 93 639, •**Hollanda**- Semra Ulusoy, Mexico Dreef 229,3563 Utrecht, Tel: ((31-30) 62 30 29, •**İngiltere**- Cahit Baylav, 6 Stoke Newington Roda, London N16 7XN, Fax: (44-1) 923 1902, •**İsveç**- Salih Salman- C.O. Köylüğlu, Vjsbringen 42 NB, 163/73 Spanga, Tel: (46-36) 6311 •**İsviçre**- Hasan Demircan, Postfahç 56, 5614 Sonnenstrof, Tel: (41-57) 271 971, •**Kıbrıs**- Zeki Erkul, 19 Necmi Avkıran Sok. Lefkoşe, Tel: (90-520) 75 407
•**Yunanistan**- Veli Karaman Skugela 74/A 11363 kıpseli Atina Tel: 88 23852
•**Avustralya**- Kenan Öztürk 335 Gladstone Road Dandenang, Vic 3175 Tel: 613759 63 49

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedeline **"Su Basın Yayın San. ve TC. A.Ş. Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1066904"** hesabına yatırmanız ve banka dekontu fotokopisini **"Adımlar Gazetesi, Peykhane Cad. No:44/4 Sultanahmet/ İSTANBUL"** adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları:
6 Aylık
Yurtiçi 25 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 30 DM.
Yıllık
Yurtiçi 50 bin TL. Yurtdışı (Avrupa) 60 DM.

Prof. Dr. Coşkun ÖZDEMİR

"Üniversite, kan ve heyecan kaybına uğradı"

Üniversite büyük kayıplara uğramıştır. Heyecan ve umut kayıpları öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından yaşanmıştır. Üniversitenin bu çıkmazdan kurtulması lazım. Üniversitenin ses vermesi lazım. Sıkıntısını apaçık bir şekilde ortaya dökmesi lazım. Üniversiteyi parasız yapmak yetmez. Üniversiteye giriş koşullarını da bir adalete kavuşturmak gerekli.

15 Haziran'da Ankara'da Öğretim Üyeleri Derneği'nin düzenlediği **"Üniversite Kurultayı"** toplandı. Kurultay'a İstanbul'dan katılan İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Nöroloji anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Coşkun Özdemir'le arkadaşımız Uğur Yüzbaşıoğlu, üniversite'nin sorunları üstüne söyleşti. Söyleşi, kurultay öncesinde gerçekleştiği için, sayın Özdemir, Kurultay'a yönelik görüşleri ve üniversitenin içinde bulunduğu durum üstüne görüşlerini açıkladı. 23 yıldır Nöroloji alanında çalışan Prof. Dr. Özdemir, 1402'likler de içinde, halen öğretim üyesi olarak görev yapanlarla birlikte, alternatif üniversite üstüne görüşler geliştiren bir bilim adamı, öğretim üyesi.

Özdemir - Biz İstanbul'un değişik üniversitelerine mensup bir grup öğretim üyesi bir yılı aşkın süredir sık sık bir araya gelerek üniversite sorunlarını görüşüyoruz. Çıkış noktası, üniversitenin bugün içinde bulunduğu durum, yıllardan beri süregelen YÖK düzeni ve bugünkü sistemden memnun olmayışımız. Bu nedenle bir araya geldik ve üniversite sorunlarını görüşür olduk. Çalışmalarımız başlıca iki doğrultuda gelişti. Bir tanesi üniversite öğretim üyeleri derneğini kurmayı amaçladık. Sürekli platform oluşturmak üzere. Bu doğrultuda çalışmalar yaptık. Çalışmalarımız son aşamasına gedi. Bir dernek kurabilmek için rektörlüklerden izin almak gerekiyor. İkincisi de bu grup, YÖK yasası konusunda rektörlerimizle aynı görüşleri paylaşmıyoruz. Ciddi sorunlar olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle alternatif bir yasanın gerekli olduğu inancındayız. Aramızdan on kişilik bir grup en az altı-yedi aydan beri bir yasa taslağı üzerinde çalışıyorduk. Ve böyle bir taslak meydana getirdik. Bu taslağın tek tek maddeleri üzerinde tek tek tartıştık. Değişik görüşleri alarak taslak son şeklini aldı. Ve bunu basına açıklayacağız, MEB'na göndereceğiz. Ankara'daki toplantı bizim çağrılı olduğumuz bir toplantı. Ankara'da bir Öğretim Üyeleri Derneği var ve yanılmıyorsam Ortadoğu'da kurulmuş bir Öğretim üyeleri derneği ile birlikte ve çeşitli üniverlerin katılımıyla bir toplantı yapılacak.

- Oluşturulan taslak ana hatlarıyla nelerden oluşuyor? Akademik özgürlük ve yükseköğretimde özerklik konusunda neleri içeriyor?

Özdemir - Ana hatlarıyla biz YÖK'ün merkeziyetçi, hiyerarşik yapısından şikayetçiyiz. Bunun değişmesini ve dekan, rektör gibi yöneticilerin seçimle gelmesini istiyoruz. Seçim sisteminin getirilmesini ve atama sisteminin kaldırılmasını istiyoruz. Yetkilerin kurullarda olmasını, üniversite kurullarını, fakülte senatolarını istiyoruz. Öğrenci ve asistan temsilini de öngörüyoruz.

Tempo

YÖK bu yılında böyle bitirdi.

Çağdaş ve demokratik üniversite olmasını istiyoruz. İleri sürülen mütevelli heyeti gibi modelleri hiçbir şekilde onaylamıyoruz. Kimi ülkelerden örnekler verilebilir ama bizim ülkemize uygun olmadığını düşünüyoruz. Temel taleplerimiz seçimle işbaşına gelen yöneticiler gene seçimle oluşan kurullar ve onların düzenlediği yönetmelikler ile var olan bir üniversite.

- Geçenlerde paralı öğretim tartışması başladı. DPT Yüksek öğretim ihtisas komisyonun üniversitelerde finansman darboğazı saptamasından yola çıkılarak üniversitelerin paralı olmasına yönelik kanun hükmünde kararnameyle paralı üniversite tartışması üniversitenin gündemine girdi. Bu konudaki tartışmalarınızda ne gibi görüşler ortaya çıkıyor?

Özdemir - Paralı öğretime ilk bakışta karşı çıkmak çok olağan. Ama aramızdaki bazı arkadaşlar bizi daha geniş düşünmeye teşvik ediyorlar. İlk bakışta yüksek öğretimin paralı olması onaylanacak bir şey değil. Ancak şu tür görüşler ileri süren ilerici arkadaşlarımız var. Cari harcamadan söz ediliyor ve bir tıp öğrencisinin yaklaşık onbeş-onsekiz milyona mal olduğu anlaşılıyor. Bu harcamanın kaynağı vatandaşın ödediği vergiler ve bizi düşünmeye sevk eden de bu İlerici arkadaşlarımız bu onsekiz milyonu öğrenci yerine ödeyen insanlara dikkatimizi çekiyorlar. Örnek olarak hiçbir zaman çocukları üniversiteye giremiyen Tunceli'li, Hakkari'li vatandaşlarımızı veriyorlar. Ve bu vatandaşların Boğaziçi'li, arabalarına yer bulamayan zengin çocuklarının masraflarını ödediklerini düşünmemiz gerektiğini söylüyorlar. Ve ödeyemeyecek durumdaki öğrencilerin burs ya da krediyle harçları ödeyebileceklerini belirtiyorlar. Bu cari harcamanın da yüzde ellisinin devlet tarafından ödenmesi öngörülüyor ve geri kalan yüzde ellinin ne kadarının öğrenciler tarafından ödeneceği belli değil. Ama meseleye bu türlü geniş bakan arkadaşlar, örneğin yüzde yirmi-yirmibeş gibi bir oranın öğrenci tarafından ödenmesini, ödeyemeyecek durumda olanların kredi ve burs yoluyla ödeme yapmalarının sosyal adalete uygun olduğunu düşünüyorlar. Bu bir tartışma konusu. Aramızda, ne olursa olsun eğitimin paralı olamayacağını savunanlar da var. Türkiye'de başlıca iki alan var. Birisi eğitim, birisi sağlık. Devletin bu iki alana öncelik vermesi beklenir. Biz bir taraftan eğitim yapan, bir taraftan sağlık hizmeti veren bir kurumun mensuplarıyız. Ve burada sağlığın alınır satılır bir meta olmasının sıkıntılarını hergün yeniden yaşıyoruz. Sağlık vazgeçilmez bir gereksinmedir. Ve devletin mutlaka buna bir çözüm getirmesi gerekmektedir. Türkiye'de eğitimde bir kargaşa adaletsizlik içersindedir. İleriye yönelik çok daha geniş bakılmalı, çok daha radikal önlemler alınmalıdır. Üniversiteyi parasız yapmak da yetmez üniversiteye girme koşullarınında bir adalete kavuşturmak gerekli. Üniversiteye girebilmek için büyük paralar harcamak, özel dersler almak gerekiyor.

Yabancı dil ile eğitim yapan okullara girmek yılda on-onbeş milyon ödemek sade vatandaşın harcı değil. O okullardan mezun olanların üniversiteye girebilme şansı çok daha fazla, bir Robert Kolej yada bir Üsküdar Amerikan Kız Lisesi mezunu hemen hemen istedikleri yere girme şansı çok daha fazla. Burada da bir adaletsizlik var. Bunlar yetmez. Bütün bunlara topyekün bakabilmek lazım. Yani sadece, "üniversite paralı olmasın" ilkesini savunmak yeterli olmaktan uzak. Geniş sağlık ve eğitim olayında bakmak gereğine inanıyorum.

Türkiye sağlığa bütçesinin yüzde iki-ikibuçuğunu ayırıyor. Milli gelirinin yüzde bir buçuğunu ayırıyor. Bu, değişik ülkelerde yüzde beş-sekiz-on'u aşan oranlardadır. Türkiye sağlığa da eğitim gibi çok düşük yüzdeler ayırıyor. Burada kaynak yanlışlığı var. Şimdi bizim hastahanelerimiz büyük çapta döner sermayeye dayanıyor. Döner sermaye yeterli olmazsa bizim departmanın olanakları kısıtlanıyor. Bizim Nöroloji Anabilim dalının geliri de büyük çapta vatandaştan sağlanıyor. Eğer araştırma amacıyla eğitim amacıyla, hasta yatırmak isterseniz ve o hasta ödeyecek durumda değilse gelirleriniz azalacaktır. Geliriniz azalınca ihtiyacınız olan aleti alamıyacaksınız. Şimdi üniversite hastahaneleri araç, alet, cihaz alma açısından büyük bir darboğazda. Bunları elde etmek son derece güç. Zaman zaman imkansız. Bugün üniversite camiası büyük bir yoksulluk içerisinde.

Önceki Cumhurbaşkanımız "her ilde bir üniversite açılırsa iyi olur" dedi. Bunlar üniversite olamaz. Nitekim Anadolu'daki üniversiteler yıllardır açık oldukları halde gerçek üniversite olamadılar. Bunun ne alt yapısı var ne kadrosu var, ne öğretim üyesi var. Yıllardır süren bir yanılgı sözkonusu ve YÖK başkanı Doğramacı bu yanılgıyı savunmaya devam ediyor. Öğretim üyesi sayısı azalmamış artmıştır. Doğramacı "Türk üniversiteleri örnek üniversitelerdir" diye gerçeğe aykırı ibareleri sürekli olarak yaydı. Ama bunların doğru olmadığını çok sayıda öğretim üyesi yazdı yayınladı, onlara kulak verilmedi ve bu yanlışlık süregeldi.

Yükseköğretim'de çok sayıda yanlışlık yapıldı. Bunlardan biri de fakültelerin kapasiteleri üzerinde öğrenci almaya zorlanmalarıdır. Bizim fakülteye YÖK "450 öğrenci alacaksınız" diyor. Bizim fakülte "250 öğrenci alabiliriz" diyor. YÖK "450 öğrenci alacaksınız" diye dayatıyor. Yanlışlıklar zincirleme. Türkiye'nin beşbin-altıbin hekime ihtiyacı olduğunu söylüyor DPT. Kaliteyi gözardı ederek sadece sayısal bir bakış, inanılmaz bir şey. Koskoca DPT'nin böylesine bir yanlış yapması inanılmaz bir şey. YÖK'ün görevi yükseköğrenimde başlıca görevi koordinasyon, planlama olması gerekirdi. Ama bu yanlışlara karşı çıkmak şöyle dursun destek olmuştur. Öğretimin kalitesi genel olarak düşmüştür. Üniversite büyük kayıplara uğramıştır, kan kaybına uğramıştır. Ayrılan, umudunu kesen çok sayıda insan ve tabi 1402'yle ayrılanları söz konusu etmiyorum. Bu ayrı bir facia. Şimdi ise dönüşler gerçekleşiyor. Böylece üniversite büyük kayıplara, uğramıştır. Heyecan ve umut kayıpları öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından yaşanmıştır. Üniversitenin bu çıkmazdan kurtulması lazım. Yukarıdan gelen ve asla gerçeği yansıtmayan görüşlerin tersine üniversite gerçeğin ne olduğunu ortaya koyabilmeli ve gerçekci çözümleri bulabilmelidir. İşte bizi girişimimiz, üniversite içinden 70-80 öğretim üyesinin bir yıldan beri üniversiteyi bu çıkmazdan nasıl kurtarabiliriz çabasındadır. Kuruluş aşamasında olduğumuz Öğretim Üyeleri Derneği ile bu görüşlerimizi yaymak, sağlam, sağlıklı, gerçekci görüşler oluşturmak ve bunların mücadelesini vermek istiyoruz. Rektörler yaptıkları bir toplantıda daha önce MEB'nin sorusuna karşılık olarak YÖK ile ayrı sorunları olmadığını söylemişler" bu görüşün bizi temsil etmediğini düşünüyoruz. Üniversitelerde YÖK ile ilgili çok sorun vardır ve bu geniş bir şekilde tartışılmalı ve üniversite görüşü olarak yansıtılmalı ve rektörlerimiz bir araya gelip böyle bir sorunumuz yoktur demişlerdir.

Üniversiteye girebilmek için büyük paralar harcamak, özel dersler almak gerekiyor. Yabancı dil ile eğitim yapan okullara gitmek yılda on-onbeş milyon ödemek sade vatandaşın harcı değil. Önceki Cumhurbaşkanımız "her ilde bir üniversite açılırsa iyi olur" dedi. Bunlar üniversite olamaz. Nitekim Anadolu'daki üniversiteler yıllardır açık oldukları halde gerçek üniversite olamadılar.